

[קסג] (שם סי' י' דף קצ"ז ע"ב) ניטלה הכבוד כו'. לישנא אחרינא ביותרת הכבוד, כך סי' רבינו שלמה וצ"ל קס"ג).
[קסד] (סי' ח' דף קצ"ח ע"א) ורבינו שלמה ור' יצחק פאסי ז"ל מפרשי אלא לא שניא בין האדימה מקצתה ובין האדימה כולה כשרה כו' (קסד).
[קסה] (שם דף קצ"ח ע"א) ודוקא מדקה לדקה ומנסה לנסה כו' רבינו שלמה וצ"ל סי' מדקה לדקה מאונה לאונה. מנסה לנסה מאומה לאומה. (קסה).
[קסו] (שם שם) והי"מ דקיימא שלא כסדרן, רבינו שלמה וצ"ל סי' שלא כסדרן כנון שתי הייצונוט נדבקן בסיכא ממעל לאמצעיות, או מתחוננה, ולפיכך טרפה שווי האונא הולכת לכאן כו' (קסו).
[קסז] (סי' י' דף ר' ע"ב) ניטלו הכליות כשרה לקתה בכלי' אחת טרפה, סי' רבינו שלמה ז"ל (כמו) [כנון] מליא מונלא (קסז).
[קסח] (סי' י"ב דף ר"א ע"א) אמר אב"י כמליא בשרא בתורא, רבינו שלמה וצ"ל סי' אצבע אחת (קסח).
[קסט] (סי' כ"א דף ר"ב ע"ב) אמר רב נחמן בית המטבחים אין בו משום ריסוק אברים, ופי' רבינו שלמה וצ"ל כשמפילין אותו לארין לשוחטו אפילו ממקום נבוח כו' (קסט).

ל"ג) לקוטי הפרדס. לעיל בסי' כ"ז עד סוף סי' ל"ח דברתי מספר הפרדס, ונעשה לקוטים מספר הזה ונקראו בשם לקוטי הפרדס ובהגבור הספר הזה עסקו איזה מלקטים ונמצא בו בהתהלתו ג' פעמים. אמרו המלקטים ובראש הספר נמצא כך כתוב בלקח טוב אשה כי תזרע כתיב מצא אשה מצא טוב, והוא בלקח טוב (פסיקתא וזרתא) בהתהלת פרשת תזרע, ולפני המלקט נחפיש כבוד הספר לקח טוב מרבינו טוביה ב"ר אליעזר ז"ל ועיקר הספר מתחיל מן. אלו הן פסקי גדה שהיכרנו ושלקטנו על פי התורה ועל דברי רבותינו בעלי התלמוד כדי שיוכלו ללמוד וללמד כל איש בעל נפש ולישמור ולעשות מי שאין לו הזגת יד לעסוק ולידע בהלכות גדולות ובאלה ידע ויבין שלא ישעה ושלא יחטא וישען עליו ולא יחפר ועל כן כתבנו בזה בלשון קצרה, ובהתהלה הוא פסקי גדה וכן מתחיל גם ספר הפרדס בדפים קוש"ש.

מי אסף הכפר הזה הבאתי לעיל בסי' ל"ב כי ייחטו הם' לקוטי הפרדס לר' שמעון תלמיד רש"י, וראיתי בסי' אור החיים מההוקד ר' חיים מוכל מהאמורג הביא (צד 590) ח"ל סי' לקוטי הפרדס דינים נסדר ע"י תלמידי רש"י וברף י"ב ע"ב דפוס אמסטרדאם כתוב: וכך קבלתי אני אברהם כהן, וברף י"ש ע"ד וברף כ' ע"ב היבא אני מנחם, נראה שאלו השנים היו מסדרי הספר, וכן הביא כן שם צד 526 וז"ל: ה"י מנחם ב"ר מכיר הוא אחד ממסדרי סי' לקוטי הפרדס אשר הוסיף וכתב אני מנחם, אבל ישנה ברואה, מה שהביא יען כי כתוב כך קבלתי אני אברהם כהן מפי מורי רבנא מילי זיל בענין כל נדרי בעבור זה הוא המסדר, לא כוון יפה כי נמצא הרבה הקדמונים אשר כתבו אנ"י, גם לא נמצא זה כלל בפרדס ועיין לעיל בסי' ל"ד ערך ר' אברהם כהן, וראיתי כי גם בעל אוצר הספרים אות ל' סי' 286 הביא ונראה שנלקט ע"י רבינו אברהם כהן הנזכר בלקוטי הפרדס, ומה שחשב בעל אור החיים כי ר' מנחם הוא המסדר, נעלם מכנו מה שהובא בלקוטי הפרדס, אני מנחם הוא לקוח

מ"ז ע"א דיה במקום. (קסז) שם ע"ב דיה אלא. (קסה) חולין ג' ע"א דיה מדקה ע"ש. (קסו) שם סי' ע"ב דיה שלא. (קסז) שם נ"ה ע"א. (קסח) שם ג' ע"ב. (קסט) שם נ"א ע"ב דיה בית המטבחים.

מס' הפרדס (עיין לעיל סי' ליד בערך ר' מנחם) ולפי זה הי' לו ליהם ספר הפרדס לר' מנחם, גם נמצא בלקושי הפרדס (דף כ' ע"א) ואנו נתן (הוא אחיו של רבינו מנחם עיין לעיל סי' ליד ערך ר' נתן) והוא לקוח מן סי' הפרדס סי' כ"ה והיו לו ליהם הספר לר' נתן, רק לא נודע מי הוא המלקט רק חכם אחד קצר לעצמו את ספר הפרדס עם איזה הוספות, והובא דברים אשר לא נמצאו כלל בהפרדס (כאשר תראה בס' מ"ו), גם ר' שמעון לא הוא המסדר והמלקט את לקושי הפרדס, רק הרבה שנים אחריו ובעבור זה תראה כי נמצא בלקושי הפרדס דף י"ד ע"ב נהגו להשליך הערלה בחול כ"ו הוא לקוח מס' יראים כמו שתראה בס' שאחר זה מה שהבאתי מן דף י"ד ע"ב ע"ש, ובעד מ"ו ע"ד סיים עד כאן מצאתי בספר יראים, גם הביא דף כ"א ע"ד את ר' יצחק הלבן והוא תלמיד של רבינו תם וחי באמצע המאה האחרונה לאלף החמישי ולא נזכר בהפרדס כלל, עיין להלן סי' מ' מה שהבאתי אודותיו, גם הביא את הריב"ם (דף כ"ב ע"א) והוא רבינו יצחק בר' מרדכי היה בימי ר"ת והראב"ן, והראב"ן שאל ממנו עיין להלן סי' מ', וגם הי' לפני המלקט כ"י מן הפרדס וברף י"ו ע"א הביא, מנוסחא אחרת, ונדפס בפעם ראשונה בוויניציא שנת רע"ט (1519) ואח"כ באמסטרדם שנת תע"ה ואח"כ חיבה פעמים, ונמצא בכתב יד בפארמא (קובץ 147) אבל הוא העתקה מן הנדפס, וכן נמצא כ"י באוצר הספרים של הר"י אברהם מערצבאכער ז"ל (וכעת הספרים הם בפראנקפורט) והוא נלקח בחסר, וכאשר רשום דונמאות בהרשימה של הרה"ג מהר"ן ראבינאוויץ ז"ל נראה שהוא סי' הפרדס ולא כאשר חשב הנ"ל שהוא לקושי הפרדס.

הסי' לקושי הפרדס כולל א) ספקי נדה, ב) דיני התן, ג) ענין ברכות, ד) ענין נטילת, ה) פירוש קדישו, ו) ענין מוצאי שבת, ז) ענין י"ז, ח) ענין פירון הבן, ט) ענין מילה, י) ה' בקור חולים, יא) ענין תענית, יב) ענין תשעה באב, יג) סימני ההפטרות, יד) סדר פרשיות, טו) סימן המיערות, טז) ענין ראש חודש:

ב) והנה ארשים המקומות אשר שאב בעל לקושי הפרדס מן הפרדס, גם מאמרים אשר הביא ולא נמצאים בהפרדס לפנינו.

דף ב' ע"ב) המאמר המתחיל מצינו בתורה שצריכות כנות ישראל לשמור עצמן בדקדוק וקיותו ומצותיו כ"ו, הם דברי המלקט, ושם דף ב' ע"ג אם ראתה דם בתחלת נדתה שיפת דם קטנה כורע הרדל טמאה, הוא נובע מן הפרדס הי' נדה המתחיל אם ראתה דם, ובפרדס דפוס קושט' מתחיל ג"כ בהלכות נדה, אבל בפרדס דפוס ווארשוי הוא מסודר מאת המו"ל בסדר אחר והפך המאמרים והדפיס בתחלה דיני או"ח והתחיל בדיני תפלה, ובדפוס קושט' דיני תפלה הוא ברף נ"ד ע"ב, ומתחיל פירוש תפילות לרבינו שלמה, ודיני נדה הוא בדפוס ווארשוי בס' ריע רע"א רע"ב, וגם במחזיו צד 604 נמצא הי' נדה לרבינו שלמה בר יצחק ז"ל ומתחיל ג"כ אם ראתה דם וצד 610 נמצא כי החום רש"י, שלמה בר יצחק, וכן בס' איסור והיתר מרש"י כ"י נמצא הלכות נדה ועוד קצת הלכות ומסיים תם איסור והיתר והלכות נדה לרבינו שלמה בר יצחק ע"ה, וגם בשבלי הלקט חיב סי' ע"ו נמצא הי' נדה לרש"י וסיים שם נשלמו הי' נדה שעשה רבינו שלמה, כמו שהבאתי בהקדמה לשבלי הלקט דף י' ע"א, ומן הי' נדה לרש"י שאב המלקט מלקושי הפרדס, (ואנב אעיר בלקושי הפרדס שם (כ' ע"ג) טמאה נקראת כל ארבעה ימים יש לתקן כל שבעה ימים, והי' כתוב ז' והשב המדפוס שהוא ר' והציג ארבעה).

שם דף ג' ע"ב) דין החתן, הוא ג"כ דברי המלקט וליתא בהפרדס לפנינו.

(רף ד' ע"א) ומנהג זה יפה וטוב לישראל כו'. ויש נשים שנמנעות מליכנס לבית הכנסת בעת נידותן כו'. לקוח מן הפרדס ס"י רע"א.

(שם) ד"א דין מעוברת ומינקת שראו דם, הוא בפרדס ס"י רע"ב, והמלות, ד"א בלקושי הפרדס מיוחדות.

(שם) וכבר היו אנשים שחלקו על רבינו שלמה בר יצחק ניע בכך, שהיו אומרים כו', הוא בפרדס שם.

(שם) אמרו חכמים בכמה ענינים נקרא האדם ממור ואלו הן כו', הוא דברי המלקט וליתא בפרדס.

(שם) הובא סיפור מר' ישמעאל בן אלישע כהן גדול, והה לא נמצא בפרדס, וראיתי שבעל סדר הדורות (אות י' ערך ר' ישמעאל בן אלישע) הביא בספר הפרדס לרשיי כתב היה חכם נקרא ר' אלישע וכו' וסיים ומאריך שם (ד"ל בפרדס) מאד, וכיון כזה לסי' לקושי הפרדס.

(שם) כל המאמרים עד סופו (רף ה' ע"ג) מעשיך יקרונך ומעשיך יחיקך, הוא דברי המלקט וליתא בפרדס.

(רף ה' ע"ג) ענין ברכות כך פירש רב האי נאון שנים שכאו לאכול כאחת כו', עד והן עונין אמן לחיים (רף ו' ע"א), הוא בפרדס ס"י נ"ד נ"ה נ"ו.

(רף ו' ע"א) שאלה למה רגילין בני אדם לומר סברי מורין בכרכת היין, הוא בפרדס ס"י ע"ה.

(שם) ואני שמעתי משום רבינו בר יצחק ז"ל לומר על היין סברי לפי שהיין הביא קללה לעולם כו', הוא בפרדס שם (רף כ"ו רע"א) ויש לתקן משום רבינו יהודה בר יצחק כמו שהוא בפרדס שם, גם הלשון, ואני שמעתי" הוא לשון הפרדס.

(שם) הכי אמרינן משמיה דמר רב יוסי בריה דרב שמואל דכי הוו עשרה וממנין צריך לומר נכרך אלהינו ולא לאלהינו, הוא בפרדס ס"י צ"ג, ושם הני' הכי אמרינן משמיה דמר רב יוסי בריה דרב שמואל, ועיין תוס' ברכות מ"ט ע"ב ד"ה נכרך, (רף ו' ע"ב) ענין נשילה שאלו תלמידיו לרבינו שלמה, הוא בפרדס ס"י ס"ד.

(שם) וששאלתם אסור ליטול ידיו כדי לאכול מן הצינור כו', הוא בפרדס ס"י ס"ה.

(שם) נשילת ידים, פירש רב האי נאון בתשובותיו על שם שצריך להנביח את ידיו למעלה כו', הוא בפרדס ס"י ס"ו.

(רף ו' ע"ג) ומים אחרונים אין צריכין ברכה כו', עד ו שא תרנם ונמל, ליתא בפרדס לפנינו.

(שם) אמר רב פפא הילכתא דברים הבאים מחמת סעודה, הוא בפרדס ס"י ע"ג.

(שם) שלא מחמת הסעודה, הוא בפרדס ס"י ע"א.

(שם) ודברים הבאים לאחר סעודה, הוא שם ס"י ע"ב, ובפרדס נשמטו המלות והקשה אדוני הרב והא הלכה פסוקה היא לכל מילי זייני, והשמיט המעתיק או המרפס מן זייני עד זייני, וכן נשמטו המלות, פת פוטרתן מכל מקום התחילו לשתות תוך המזון כל אחד ואחד, וכן חסר ברפוס קישש.

(שם) פעם אחת באתי לצאת ידי הכדלה, הוא בפרדס ס"י ע"ג.

(שם) וששאלתם הא דאמרי רבנן דברים הבאים מחמת הסעודה, הוא בפרדס

ס"י ס"א.

(דף ו' ע"ד) דברים הבאים מחמת הסעודה והביאים לפניו בתוך הסעודה, הוא בפרדס ס"י ע' עד הסיים וכך הלכה.

(דף ו' ע"א) פירוש קדיש יתגדל לשון הפסוק הוא כו', הוא בפרדס ס"י ה' (דף ו' ע"א) באמצע המאמר ובדפוס קושט' דף נ"ז ע"ד) ובפרדס שם (דף ו' ע"ב) הובא, לא שמעתי יותר והכוונה שלא שמע יותר מה שאמר רש"י בזה, וגם בלקוטי בפרדס הביא ניכ' לא שמעתי יותר.

(שם) וכשמפסיקין מהשם הנכתב בארמי כו', עד מפי רבינו שלמה זצ"ל, הוא ניכ' בפרדס שם (דף ו' ע"ב).

(דף ו' ע"ב) ומפני מה תקנו הגאונים לומר בקדיש אלו עשרת דברים יתגדל ויתקדש ויתברך כו', עד דכתיב אשה יראת ה' היא תתהלל (דף ו' ע"ג). זה לא נמצא בפרדס, ובסוף סיים שם, מפי רבינו שלמה זצ"ל נראה שהי' לפני המלקט בפרדס ועיין שבהל ס"י ה' שהביא יש בקדיש עשרה לשונות של שבה כו' ודבריו הובאו בכ"י או"ח ס"י נ"ו.

(דף ו' ע"ג) ומפני מה תיקנו שעונין הציבור על הקדיש אמן יהא שמיא רבא מברך לעלם ולעלמיא עלמאי ד' תיבות כו', ליתא בפרדס לפנינו.

(דף ו' ע"ד) מצאתי אלו ד' כריעות כנגד ד' שמות שיש בפסוק אהה, כי ממורה שמש ועד מכואו ונו', הוא בפרדס סוף ס"י ה' ונוכח מסדר רע"ג (דף ו' ע"ב) ושם בטעות חמש כריעות וצ"ל ד' כריעות, והוא לנכון גם במהווי ס"י ט' (צד 8). וראיתי באבודרהם (דף כ"ב ע"ב דפוס פראג) שהביא ואומר במדרש תהלים שארבע כריעות אלו כנגד ארבעה שמות שבפסוק כי ממורה שמש ונו', ובמדרש תהלים ליתא.

(שם) ס"י קדיש יתגדל ויתקדש על שם הפסוק והתגדלתי והתקדשתי כו', עד שמכירים בין טוב ובין רע, הוא לשון הפרדס ס"י ו'.

(דף ה' ע"א) כשהצבור אומרים פסוק או משנה צריכין לומר קדיש מיד אהריהן כו', כל המאמר עד פדעהו מירדת שחת (דף ה' ע"ג) הוא בפרדס ס"י א' (דף ו' ע"ב) ובדפוס קושט' דף נ"ד סוף ע"ד.

(דף ה' ע"ג) וששאלתי ובנולה עד ששים בתקופה, אם כן נתנו הכמים דבריהן לשיעורין כו', עד לפיכך קבעוה בששים בתקופה, זה לא נמצא בפרדס, ונמצא כלה כלשונו בשבלי הלקט ס"י כ"א שאלו את רבינו יצחק ב"ר יהודה זצ"ל מה ראו לקבוע זמן שאלה לששים בתקופה איכ נתנו הכמים את דבריהם לשעורים כו', ואולי הי' כן לפני המלקט בהפידס והס' לפנינו בנדפס ועיין בפרדס בסופו בלקוטים (דף נ"ה ע"ד) וששאלתם מה ראו לקבוע זמן שאילת מטר בששים בתקופה כו', והוא כסגנון אחר ונמצא ניכ' בהפס' מטמונים השובה ב'.

(שם) ועוד קבעו ברכנו בברכה המשולשת בתורה כו', הוא בפרדס ס"י ב' (דף ו' ע"ד) ובדפוס קושט' דף נ"ה ע"ב באמצע המאמר.

(דף ה' ע"ד) הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור מתפללין ועדין לא קרא פסוקי דזמרא כו', לא נמצא בפרדס לפנינו, והובא במהווי ס"י מ' (צד 23) ד"ה ותו שאלו מקמי רב נטרונאי גאון הנכנס לבית הכנסת כו', ובלקוטי הפידס הובא כך שמעתי אמר רבי משה גאון זצ"ל ששמע מרבתי שמברך מלך מהולל בתשכחות, וכן הובא בן במהווי שם, ועיין בטור או"ח ס"י נ"ב שהביא זה ניכ' בשם רב נטרונאי גאון, וכתב שם מרן ב"י הסמיג' והגהות מיימוניות הביאו בשם רב משה גאון מאן דעייל לכנישתא כו', ועיין בערוך השלם בהערות הרב הגדול דר' קאהוט שהעיר שהרא"ש ברכות פ"ה ס"ו ו' הביא זה בשם רב עמרם גאון.

(שם) במס' גיטין פרק הניזקין במתנתין אמרינן כהן קורא תהלה ואהריו לוי ואהריו ישראל מפני דרכי שלום, ואמר אבוי בגמרא נקטינן אב אין שם כהן נתפרדו החבילה, ומורי קיבל מרבו רבינו יעקב בר יקר וציל נתפרדו חבילה שלא לקרות לוי כו'. זה לא נמצא בפרדס, ועיין בגמרא גיטין ג"ט ע"ב בפירשי נתפדה חבילה נפסק הקשר איבך הלוי את כבודו בשביל חבילתו הנפידת ואינו קורא כלל. כך אמר מורי הוקן, ומורי ר' יצחק ב"ר יהודה וכן סידר רב עמרם, אבל מתלמידי מורי ר' יצחק הלוי שמעתי משמו שאין סדר לדבר להקדים לוי לישראל וזו שירצה יקדים, ועיש בתוס', ובלקושי הפרדס שם ומורי קבל מרבו רבינו יעקב ב"ר יעקב בן יקר, יש לתקן מרבו רבינו יעקב בר יקר, ובגמרא שם שהביא רש"י מורי הוקן הכוונה לרבינו יעקב ב"ר יקר אשר רש"י יכנהו מורי הוקן, וראיתי בשבחי' ס"י ליד הביא דברי רש"י מגמרא גיטין.

(דף ט' ע"א) שאלו מקמי רב יצחק צמח ראש ישיבה נאון יעקב בישיבה הוא פומבדיתא, יחיד מה שיאמר קידושא דסידרא, גם זה ליתא בפרדס, וציל מקמי רב צמח נאון ומלת 'יצחק' יש למחוק מן הספר, ולקוח מן סדר רב עמרם נאון (דף י"ד ע"ב) והובא גם במהויו צד 25, וכן הביא המור אויה ס"י ק"ל"ב דעת רב צמח, ועיין כביי שם שהביא דברי רב עמרם, ועיין בתשובות הגאונים שערי תשובה ס"י נ"ה, ובתשובות הגאונים ס"י צ"י, ויש לתקן בלקושי הפרדס עפי' דברי רב עמרם נאון, יעסוק בשמעתו ציל בשמעתא דגיד הנשה (והוא בהולין צ"א ע"ב), וכן עוד שם ומה טעם על הכס שאמר המורה כך ציל ומה טעמו של הכס שאמר ומודה כך, גם עוד שם כלומר תפילת הסדר זו נביאים הראשונים תוקנום, ציל תפלת זו וסדר זה נביאים הראשונים תקנום, עוד שם הלכך יאמר מקרא שפירשנו למעלה, ציל הילכך יאמר מקרא או תלמוד שפירשנו תמצא אומר אותה ממילא, עוד כיון שהן מקראות אומרי, הסר וציל אומרינן ומה בכך.

(שם) וששאלתם למה אומרים קדושה דסידרא פעם אחת נורה מלכות הרשעה כו', עד ומקשיב לנדברי לב (דף ט' ע"ג) הובא בפרדס ס"י ב' (דף ז' ע"ד) ובפרס קושט' נ"ה פעיב, ונשמטו מן וששאלתם עד כדי שלא הסתלק מפייה ומתחיל נראה לרבי שסדר הקדושה שאנו אומרים בתוך ובה לציון, והשמישו ההתחלה מאמת בית הבקורת, ובפרדס שם (ח' ע"א) ועל כן אנו אומרים ובה לציון בשבת, ציל אין אנו אומרים כמו שהוא לנכון בלקושי הפרדס, גם עוד שם וישבו שרי מואב ואוריכו, ציל ומתגרמין ואוריכו.

(דף ט' ע"ג) ולמה אין אומרים מומור אחר שיש בספר תהלים שהם נאים לתפלה מיענך ה' ביום צרה כו' זה לא נמצא בפרדס, ועיין במדרש תהלים מומור כ' אות ד.

(שם) אשר שאלת מנין להשלים קטן לעשרה כו' נראה בעיני כי מצטרף לעשרה אפילו אינו יודע למי מברכין ולמי מתפללין אלא מוטל בעריסה מצטרף לעשרה כו', זה לא נמצא בפרדס לפנינו, והובא בשבלי הלקט ס"י ט' בשם רבינו תם ז"ל והביא ג"כ וכן פ"י רב האי נאון דקטן עולה למנין עשרה, והוא כמו שהובא בלקושי הפרדס שם, ומן ורבינו הנגאל חולק על רבינו האי כו' עד וצורינו יתן לפנינו שלום, זה לא הביא בעל שבחי' ואולי ה"י בפרדס כ"י, וראיתי כי הובא באו"י ס"י קצ"ו והביא השיב ר"ת וציל אשר שאלת מנין לנו להשלים קטן לעשרה, כמו שהוא בלקושי הפרדס, גם הביא שם דברי רב האי נאון דקטן עולה למנין עשרה ורבינו הנגאל חולק עליו

ושם התשובה באריכות, וגם בסוף סיים וצורנו יתן לכולנו שלום עד כאן התשובה עביל. לכן הראה שדברי בעל לקושי הפרדס נובעים מהשבות דית.
(דף ט' ע"ד) ושאלתם למה קורין בשבת שבעה כו' עד וכן הלכתא ליתא בפרדס והובא בשב"ה"ל ס"י ע"ד, וז"ל מצאתי בתשובות הגאונים ז"ל למה קורין בשבת בתורה שבעה כו', והוא כמו שהביא המל"ק בלקושי הפרדס.

(שם) למה אומרים בשבת במנהג ואני תפילתי בשביל שצ"ה אחרונה שלא נהייתה כמה מעולם נה"י בעקבי הקץ ט' חדשים כו' מפי ר' נתן בר מאיר. זה נשמט בפרדס ס"י ד' (דף ה' ע"ד) וכן ליתא בדפוס קושט' (דף נ"ז ע"ג) ובפרדס שם מתחיל לכך אנו אומרים ואני תפילתי קודם תפלת המנחה כו', והוא בלקושי הפרדס אחר המאמר הנ"ל אשר נשמט בפרדס (מאימת בית הבקורת) המתחיל טעם אחר לכך אנו אומרים, ומה שסיים בלקושי הפרדס אחר מאמר הראשון אשר השמיטו מפי ר' נתן בר מאיר יש לתקן מפי ר' נתן בר מכיר, כמו שהובא בשב"ה"ל הל"קט ס"י קכ"ז, בשם ר' נתן בר מכיר וז"ל מצאתי למה אומרים במנהג בשבת ואני תפילתי בשביל שצ"ה אחרונה שלא נהייתה מעולם כו', הוא המאמר שהובא בלקושי הפרדס, ויש להעיר בלקושי הפרדס שם (דף י' ע"א) במאמר שהוא מן הפרדס אחרי הגלות ובכך הוא יהיה לו מנוחה טובה (שהוא בפרדס דף ט' ע"א) נמצא בלקושי הפרדס וכשהלך ר"ה או יושב באחד בשבת מפני מה אין אומר צדקתך צדק במנהג כו', עד כיזמא דלמחר דמי, זה ליתא בפרדס, ומן נמצא בספר יצירה כו' הוא כמו בפרדס (דף ט' ע"ב).

(דף י' ע"ד) אחר הסיום תקנו שבע ברכות של שבת אמר ר' אבדימי מנהרדעא הילכתא השוחט להולה בשבת מותר לבריא באומצא לכוס חי כו', עד סופו המסיים מלך מלכי המלכים ישיב שיר בית המקדש למקומו במהרה בימינו, זה נוסף בלקושי הפרדס, ואין ענינו לכאן ונעלם ממני המקור.

(שם) מתחיל ענין מוצאי שבת, נהנו העם לומר יהי נועם, הוא בפרדס שם תיכף אחר הסיום, מאמר הראשון וכנודן תקנו ד' ברכות של שבת אשר אחר זה נוסף המאמר מ"ר אבדימי, ועיין בסדר ר"ע גאון סדר מוצאי שבת שהובא שם כל המאמר הזה בענין יהי נועם, גם מה שהובא בשם רב שלום נאון, ועיין בערוך ערך צלמות שהביא בשם הילמדנו מאמר הדומה לזה והוא נמצא בתחומא הגדפס מכבר פ' כי תשא אות ל"ג, ותחומא הגדפס מכבר מספר שמות הוא הילמדנו הנאמר.

(דף י"א ע"א) דינא למה כופלין אורך ימים במו"ש כו', עד רמיזא איברים של אדם ליתא בפרדס, והובא בשב"ה"ל ס"י קכ"ט בשם יש אוסרים ושם מקוצר קצת.

(שם) והכי סדר [צ"ל שדר] רב שר שלום גאון אין אומר יהי נועם אלא במוצאי שבת כו', הוא בפרדס ס"י ד' (דף ט' ע"ב) והובא בשם רב שר שלום בסדר רב עמרם גאון (דף ל"א) ובמהויו ס"י קמ"ה (צד 115).

(שם) ומפי ר' יעקב בר יקר נאמר לי דטעם בשמים במו"ש מפני ששבת אור של גיהנם כו', הובא גם בסדר רש"י כ"י, וכן הובא בפרדס ס"י קי"ד וחסר בפרדס שם מפי ר' יעקב בר יקר אבל בלקושים בסוף הפרדס (דף נ"ה ע"ג) הובא לנכון מפי ר' יעקב בר יקר, ובמהויו ס"י קנ"א (צד 117) הביא והגאון רבינו שלמה בר יצחק אומר בשם ר' יעקב בר יקר דטעם בשמים במו"ש, ובשב"ה"ל ס"י ק"ל מובא ג"כ בשם ר' יעקב בר יקר.

דף י"א ע"ב) ומה טעם אנו מברכין על הבישמים בברכת הבדלה כו' עד ויהי שמח אף בצאתה, הוא בפרדס ס" קי"א.

(שם) והכי אמר רב נטרונאי גאון במד"ש כשהוא מברך כורא מאורי האש, מנהג בשתי ישיבות שמסתכלין בכפות ידיהם כו' הוא בפרדס ס" קי"א וכן הובא בשמו במהו"ז ס" קניא (צד 117) וכן הובא בשמו בשבתי' ס" קל"א ונובע מסדר ר"ע גאון (לי"א ע"ב). ופה המקום להעיר הרחיב רש"י במהו"ז שם הערה לי"ג הביא עיין בילקוט תהלים ל"ה על פסוק כל עצמותי תאמרנה וגי' בשם הפסיקתא צפרנים לעינות כהם פריעה ומליקת העוף ובהן להסתכל אור להבדלה ע"כ. אולם אין זכר מזה בהפסיקתא רק הילקוט במאמר שלפניו ציין פסיקתא רבתא והוא פסקא ט"ו ומן כל עצמותי אני משבחך ככל איברים הוא מן שויט מזמור ל"ה אות ב' בהוצאה שלי ממדרש תהלים.

(שם) אור של כבשן לא מברכין עליה, דלאו לנהווי עבדיו כו' עד הסיום, שמחורין על המצות נשמש בפרדס כס" קי"א. ונמצא במהו"ז ס" קי"א (צד 117) ועיש בהערות הרשיה הערה ל"ה. והמאמר שלאחריו בלקוטי הפרדס שם אין מכרילין אלא על היין, הוא בפרדס ס" קי"ב ונמצא כל זה במהו"ז ס" קניא (צד 117).

דף י"א ע"ד) והכי שרר רב נטרונאי גאון וי"ב אע"פ שחל להיות בחול מברכין על האור כו', עד אבל לא על האור היוצא מן העצים ומן האבנים, הוא בפרדס ס" קי"ג והובא במהו"ז צד 119.

(שם) ועל הנר שמדליקין בכנסת כמדיש נראה למורי שאין מברכין עליו כו', הוא בפרדס ס" קס"ו והובא במהו"ז ס" קני"ה (צד 120).
(שם) וששאלתם במד"ש מה שמביטין בכפות ידיו כו', הוא בפרדס ס" קס"ה ועיין מהו"ז צד 117.

דף י"ב ע"א) ואם אין לו אלא כוס אחד מניחו לאחר המזון כו' עד והם אמרו, לא נמצא בפרדס, ובמאמר הזה הובא בלקוטי הפרדס והקשה רבינו נסים גאון, הוא רבינו נסים גאון בן רבנא יעקב, ולא נזכר כלל בהפרדס.

(שם) ראיתי אנשים המהמרים במדיש על עצמן כו' עד סופו הרי זו ברכה לבטלה, הוא בפרדס ס" קי"ז. (שם) ענין יום הכפורים המתחיל וששאלתם איכא בנייהו יום הכפורים שהל' להיות אחר שבת כו', כל המאמר עד יהו הכמי וזרימשא מקצת מהם אסורין לטלטלו שאין עולין לאילן (דף י"ב ע"ג) לא נמצא בפרדס. (שם י"ב ע"ב) במאמר הנ"ל נמצא כך קבלתי אני אכרחה כהן מפי מורי רבנא מילי ויל' לא נזכר כלל בפרדס.

(שם) ובשם הרי' יעקב ברי' שמעון נמצא, בעיי"כ באים לביהבינ' ואומרים כל נדרי כו' כך שמעת פה קדוש אומר בעברו לפני התיבה כו', ואין זכר מזה בפרדס. גם לא נזכר שמו בפרדס. ויש לתקן הרי' יעקב ברי' שמשון, והוא המובא הרבה פעמים במהו"ז וזמרי' ובס"י צ"ג צד 73 הביא במהו"ז הרי' יעקב ברי' שמשון. והוא הרבה פעמים בתוס', עיין מכאן למהו"ז צד 31.

דף י"ב ע"ג) מפסילת ההנוגים בימים שבין ר"ה ליו"כ וענין אבינו מלכנו ומשאר עניני יו"כ כתבנו בענין ראש השנה, ובאמת הל' ר"ה לא נמצא כלל בלקוטי הפרדס, רק העתיק כל הלשון מאיזה ספר שהי' לפנינו, ואולי הי' כן לפנינו בפרדס כ"י והסר לפנינו.

(שם דף י"ג ע"ג) בן רבינו יצחק לוי שם ספר קטון על הרף הקבוע בכותל שאין זו מן הנרות ביו"כ ולא ננע כלל לנירות והיו הכמי וורמשא מקצת מהם אוסרין לפלטלו משום שאין עולין לאילוף, אין זכר מזה בפרדס.
(שם) במ"ש אין אומר ויהי נועם במנצא כשהל י"כ בחול כו'. הוא בפרדס ס"י קע"ה.

(שם) והרואה קרי ביו"כ כו' הוא בפרדס ס"י קע"ט, ובפרדס שם חסר וכצ"ל הרואה קרי ביו"כ [חייב לטבול] שכך שנו הכמים ת"ד הרואה קרי ביו"כ] יורד וטובל כו'.

(דף י"ב ע"ד) וביו"כ אסור בסיכה ובנעילת סנדל כו' עד מאכילה ומשתייה, הוא בפרדס ס"י ק"פ.

(שם) וביו"כ אין אומרים זמן על הכוס כו' עד כבריתו של אברהם אבינו, לא נמצא בפרדס במקום הזה בענין יו"כ רק בענין מילה בדפוס. קושט' דף כ' ע"ב הובא זה אחר ה' מילה ושייך לה' מילה והוא סיוס לה' מילה כמו שסיים בזה המאמר נוהגין בוואימשא מחצות היום מוהלין כו' וכן מוהלין ופורעין, וגם בדפוס ווארשו' הדפיסו זה בס"י קפ"ה בענין יו"כ.

(דף י"ג ע"א) ורבינו אליקים כשהתפלל ביו"כ כו', הוא בפרדס ס"י קפ"א.

(שם) וכך אמר מורינו הזקן כו' הלא הוא כתב למעלה בסוף ענין ציצית, וכאמת לא נמצא כלל בלקושי הפרדס ה' ציצית, רק בפרדס שם (וכן בדפוס קושט' דף מ"ד ע"ד) הובא וכן אמר מורינו הזקן שהיה מנהג רבו כשהיה מפשיט טליתו היה מברך אקב"ו לשמור הקיו, ולא נראה בעיני מורינו, משום דהוקה לא כתיבה בציצית כו', ואולי ה"ל לפני המלקט כתיבה בה' ציצית לכן קצר פה בלשונו והציג וכו' הלא הוא כתב למעלה בסוף ענין ציצית, או היו מסדר גם ה' ציצית וחסר לסנינו בלקושי הפרדס, גם השמיט מה שהובא בפרדס שם ואני נתן הצעיר רואה, שחייב לברך כו' והמאמר אחר זה אם מותר לרחוץ בשלג בשבת הוא בפרדס שם.

(שם) ר' יהודה ברנך ברנך ורבי יצחק לוי מתענין ממהרת יום הכפורים כו', הוא בפרדס ס"י קפ"ב, וכן בסדרו רש"י ה' י"כ, וכן הובא במהזו צד 381, והביא שם ור' יצחק בר' יהודה, יש לתקן ור' יצחק הלוי, כי ר' יצחק בר' יהודה איננו ר' יצחק הלוי.

(דף י"ג ע"ב) זה שקורין במנחה ביו"כ בעריות עד כרי שיתכפר לו, הוא בפרדס ס"י קפ"ד.

(שם) כל האוכל ושותה בתשיעי כו', זה ליתא בפרדס ונא לפרש מאמ"ם כל האוכל ושותה בתשיעי אילו התענה תשיעי ועשירי ר"ה ט' ע"א, ונא פ"א ע"ב.
(שם) פירשת עשר תעשר בפסח ובעצרת אין קורין אלא מתחילין בכל הבכור כו' עד לרבות שמחת ליל יו"ט, הובא בפרדס בלקושים דפוס' קושט' דף כ"ד ע"ג ודפוס ווארשו' דף נ"ט סוף ע"ד.

(שם) וזאת ההגדה למתפללין ביחוד יעסקו בה, איר ישמעאל סה לי ססניאל שר הפנים ואמר לי ידידי שב בחיקי ואניד לך מה תהי' על ישראל והי' דמעות נוספות לו מעיניו עליו כו', עד ושמה לבו בעת תפילה בניו, לא נמצא בפרדס, ואין ענינו לכאן לפירשת עשר תעשר, רק מובא בסדר רב עמרם נאון (דף ג' ע"ג) ושם מובא סה לי ססניאל שר הפנים, ולקוח מן היכלות רבתי, ובאור רז"ע ה' שבת אות

מבוא

מיב מתחיל כדאמר ר' ישמעאל אמרתי לוננאל שר הפנים, ובמדרש דברי ספריא מיכאל ונבריא וזננאל, ובתריי שמות נ' ב' נקרא זננאל, ובמדרש פסירת משה זננאל, ובהיכלות ציט ננניאל עיין ערוך השלם בערכו.

(דף י"ג ע"ג) לקדושה מעומד אחר תפילה ודברי ר' ישמעאל הן. (זה דברי המפרד) ואח"כ מהחיל ובשעה שירדתי מלפניו שמעתי קול מדבר בלשון אדמי כו', גם זה הובא בספר ר"ע נאמן (דף י"ב ע"ב) ומן אמרת לו הדר זיוי הראיני בכבודו של דוד, אמר לי ידידי המתן לי שלש שעות עד סופו ושמו אהר. הובא באו"ז ה' שבת אות מיב.

(דף י"ג ע"ד) ענין פרוין בן הבכור, ומתחיל ובר ישראל דאתיליד ליה ברא בוכרא מחייב למיפיקה מכהן כו', עד סופו לא נמצא בפירוש. ונראה כי לקוח מן בהיג' ועיין באו"ז בשם נאונים, ועיין בתורתן של ראשונים היא (צד 17).

(דף י"ד ע"א) ענין מילה, מהו זה שמהלין התינוק בביהיב על החול ועל המים כו' עד שפיר דמי, הוא כפרדס סי' רפ"ב, וכפירדס שם יכן בלקוטי הפירדס הובא במאמר הרוא שאילה אחת נשאלה מרבינו יצחק בר' יהודה ולא נאמר מי שאל וראיתי במהו"ז (צד 624) כתוב שם שאילה זו שאל ר' מנחם בר' מכיר את בן דודו רבינו יצחק בר' יהודה.

(שם י"ד ע"ב) וביום הכיפורים אין אומר זמן על הכוס כשאר ימים טובים כו' להכניסו בברית, כיה כפירדס דפוס קושטי (דף כ' ע"ב), אבל בדפוס ווארשוי הצינו כל זה בס' קפיה אצל ה' י"ב, אבל באמת הוא שייך להל' מילה, כמו שהוא בדפוס קושטי ובלקוטי הפירדס לפנינו שוב ראיתי כי הובא זה בלקוטי הפירדס גם בדף י"ב ע"ד ופה בדף י"ד ע"ב הובא עוד הפעם.

(שם) נהנו להשליך הערלה בחול כמו שמצינו בפירקא דחלוקתא בני ארץ ישראל מוהלין במים כו', בני כבל מוהלין בעפר כו', כל המאמר עד סופו ליחא כפירדס, והביא במאמר הזה את רבינו תם, ולקוח מספר יראים הנדפס מכבר סי' י"ט, וכספר יראים השלם דף רכ"ז ע"א, כל המאמר כאשר הובא בלקוטי הפירדס, ועיין במכ"ע תלפיות (בערדו"שוכ תרנ"ה) מה שכתבתי שם אדות רבינו אליעזר ממיץ וספרו יראים, ומה שהביא מצינו בפירקא דחלוקתא (בין בני איי ובני כבל) זה הובא ניב בס' יראים שם, והכוונה לברייתא של דברים החלוקים בין בני כבל ובין בניאי ותמצא הברייתא בים של שלמה ביץ להרשיל, ועיין אודות הברייתא בס' רב פעלים (צד 126) והרב החכם ר' יואל מיללער הוציא לאור חלוקה מנהיגים, ובענין מילה וחלוקים שבין בני איי ובני כבל, הובא בטור וי"ד ה' מילה סי' רס"ה, ועיין בכ"י שם, וגם הובא בס' האשכול ה' מילה (צד 129), ובשבלי הלקט ה' מילה סי' ג' (קפ"ז ע"א).

(דף ט"ו ע"ד) סיים עד כאן מצאתי בספר יראים, עיין בהערה שלפניה ולא נמצא ביראים כל הדברים שהביא בעל המלקט.

(שם) הלכות ביקור חולים, תניא ביקור חולים אין לו שיעור כו' עד סופו (דף י"ו סוף ע"ב) הוא כפירדס סי' רפ"ה, ובדפוס קושטי דף נ"ב. *) (דף ו' ע"א) ענין תענית, לא נמצא בפירדס.

(*) ויש לחקן בלקוטי הפירדס רב חלב חלש צ"ל, רב חלבו חלש, שם אמר יהודה כל המבקר את החולה, צ"ל אמר רב יהודה אמר רב, שם א"ר יוחנן אין מבקרין צ"ל אמר ר' יוחנן בורחם אין מבקרין, שם אמר ליה רבי חי"א, צ"ל אמר ליה רב ליהיא ברית.

(שם) עניין תשעה באב המתחיל תיך ערב תיב לא יאכל אדם ב' תבשילין כו' עד וכן ראינו מרבנותינו שעושיין כן (דף י"ז ע"א). לא נמצא בפרדס. רק שם דף י"ז ע"א מתחיל מנוסחא אחרתא אומר במנצא. קדיש בתשעה באב כו' עד וצריך להתענות מבשר (דף י"ז ע"ב) הוא בפרדס דפוס קושט' דף מ"ז ע"ד ובדפוס ווארשוי ס"י קניה וזוה נראה שהי' לפני המלכט ב' מהדורות מן ס' הפרדס ולכן הביא מנוסח אחרתא ואולי מוסב זה למעלה על המאמר שלפניו אשר ליתא בפרדס לפנינו. לכן כתב בנוסחא אחרתא.

(דף י"ז ע"ב) ואומ' במנצא ענינו תיב שחרית. הוא בפרדס להלן בס"י קיס ובדפוס קושט' דף מ"ח ע"ב. והמלכט מס' לקושי הפרדס הציג המאמר הזה בכאן באמצע. ושכה שהביא זה להלן (דף י"ח ע"ב). לכן יש למהוק מכאן המאמר הזה כי נוסף שלא לצורך.

(שם) אחר המאמר הגיל המסיים דרך אבילות מתחיל כשחל תיב להיות בשבת. במוצאי שבת מסיימן קדיש כולו ומתחילין בקינות כו'. הוא בפרדס שם בס"י קניה (בלקושי הפרדס יש לתקן במקום ולא במעריב ציל ולא במנחה).

(דף י"ז ע"ד) ויחיד צריך לומר בתיב ענינו בשומע תפילה כו'. וכן המאמר שלאחיי' וששאלתם מקום שמתענין בצום הרביעי וכצום החמישי כו' עד ובמנחה בויהל משה. הוא בפרדס ס"י קס"ג קס"ד ובדפוס קושט' דף מ"ח ע"ד.

(שם) ושאלתי אני יקר אם צריך להזכיר ענינו כו'. הוא בפרדס ס"י קניה. ובדפוס קושט' דף מ"ח ע"ב. והמלכט הוסיף זה באמצע מה שהוא שם בסופו.

(שם) אלו שאלות שאלתי אני יקר בין [ציל מן] רבינו קלונימוס מרומי נייע מהיכן חייב אדם לימנע מלרחוץ קורם תיב. הוא בפרדס ס"י קינו *.

(דף י"ח ע"א) ועוד שאלתי אם יודמן לאשה נדה לרחוץ כו'. הוא בפרדס ס"י קניה. (שם) ועוד שאלתי איך מנהג ברבותינו שברומי לנהוג בשבת שחל תיב להיות בתוכה כו'. הוא בפרדס ס"י קניה.

(דף י"ח ע"ב) אם צריך לומר וכו' לציון במ"ב למנחה כו'. הוא בפרדס ס"י קניא. (שם) שמענו שאומרים במנצא ענינו במ"ב בשחרית וערבית. הוא בפרדס ס"י קיס. (שם) שמעתי על החכר ר' שמואל שעמד מאבילתו בערב יו"ט מכעוד יום וכו'. הוא בפרדס ס"י קניא.

(דף י"ח ע"ג) תיב שחל להיות במרש מכרך בורא מאורי האישי. הוא בפרדס ס"י קס"ב. (שם) סיים. בפרישת אלה הדברים כתיב איכה אישא לברך על כן מפצירין בישיעו' שכתוב בו איכה היתה לזונה זה ליתא בפרדס ואין לו שייכות למאמר שלפניו. (שם) אלו הן סימני הפטרות מ"יו בתמוז עד סוף התמוז כו'. הוא בפרדס ס"י י"א. ובדפוס קושט' דף ס' ע"א. והובא במהרו צד 223 בקצת הוספות **)

(*) בפרדס שם נשמטה שורה שלמה ונמצא לנכון בלקושי הפרדס. וכך יתא שם מהיכן חייב אדם לימנע מלרחוץ קורם מ"ב אם קודם ר"ח לאלתר. והציג המויל בדפוס ווארשוי ס"י כוכב להורות כי סעות יש בכאן. אבל בלקושי הפרדס נמצא המאמר בשלימות. מהיכן חייב אדם לימנע מלרחוץ קורם מ"ב אם קודם ר"ח או בריח עצמו שנאמר הנה חרשה ושבתה. אבל קודם ר"ח צריך לרחוץ בו כיום ועד אם יורמן אבל לבר סינן שישלטו לו שלשים יום אפילו יום אחד או שני ימים או לצד ר"ח לאלתר באותה שבת שחל מ"ב להיות בתוכה. וכן הבר בדפוס קושט' דף מ"ח ע"ב. (** בפרדס שם על מכאן ואילך הוא. הציג המויל בדפוס ווארשוי ס"י כוכב להורות כי הבר שם. אבל יש לתקן וכציל מכאן ואילך הוא [בנהמה] כמו שהוא בלקושי הפרדס ובמהרו שם.

(דף י"ה ע"ד) אהרן הכהן ותנל נפשי בישעיה. מתחיל ויקהל ואלה פקודי כו', אלו עשר פרשיות כו', עד סופו קמו ותקעו, לא נמצא בפרדס.

(שם) זהו סדר פרשיות כמו שפירש רבינו שלמה וצ"ל עד סופו הוא בפרדס סי' י"ב ובדפוס קושט' דף ס' ע"א.

(דף י"ט ע"ג) סימן המועדות ומסורת שלהם. הוא בפרדס סי' י"ג, ובפרדס הלישון משוכש והמיל בדפוס ווארשוי הציג סימן כוכב להורות כי נלקח בחסד, ויש לתקן שם עפי' לקוטי הפרדס.

(שם) לעולם קורין פ"שת צו קודם הפסח כו', הוא בפרדס סי' י"ד, ובפרדס שם נמצא בהתלהו מאמר ר"ה ניסן הבא בשבת מוציאין ג' תורות כו', וזה לא הביא המלקט, או ה"י הסר בני' מהפרדס אשר ה"י לפניו.

(דף י"ט ע"ג) אלו הן הפרשיות הנכפלות כו', הוא בפרדס סי' ט"ז ובפרדס שם וסימן בני' חולקין צ"ל ב' ג' חולקין.

(שם) במס' סופרים דריש האי קרא כו', הוא בפרדס סי' ט"ז.

(שם) וששאלתם על סדר הפסחות מנחמו ואילך כו', הוא בפרדס סי' כ"ה ובדפוס קושט' דף ס"א ע"ג. והמלקט הציג המאמר בכאן, שם בפרדס הואיל ויש להן סדר אצ"ע אצ"ע אצ"ע וצ"ע והציג המיל בדפוס ווארשוי פ"י כוכב להורות כי קשה להולמן, ובאמת צ"ל מניע אצ"ע שדיש, כמו שהוא בלקוטי הפרדס ועוד בפרדס שם, ועוד אם יהא מן אלו השבתות צ"ל אם יהא. הה"ן כמו שהוא בלקוטי הפרדס. ובפרדס שם חסדים אויה שורות, ונמצא לנכון בלקוטי הפרדס אהר מלת נמצא חסר [הפסדה שויש אישוי נשנית שוב על סדר שדיש לפרשה שלה, והשיבוני כאן במנצא] סימן להפסדה נהמו כו', עוד בפרדס שם וכבר היה מעשה חסר וכצ"ל [וכן היה מעשה בימי רבינו הקדוש ר' יצחק לוי ניע והורה של פרישה] וכן כבר היה מעשה כו', ונמצא לנכון בלקוטי הפרדס (דף י"ט ע"ד).

(דף כ' ע"א) אבל יש לומר שבשבת ור"ה אב ה"י מפסירין [מהדשיכם עד ציון במישפט הפדה, ובשבת אחרת שהוא ערב ט"ב ה"י מפסירין] חזון ישעיהו. כצ"ל כמו שהוספתו והשימש המעתיק או המדפיס מן מפסירין עד מפסירין.

עוד בפרדס שם סי' כ"ה (דף י"ג ע"ד) וסמכו חכמים על זה ושלמו. הציג המיל בדפוס ווארשוי סימן כוכב על מלת ושלמו, ובאמת צ"ל ושלום כמו שהוא בלקוטי הפרדס (דף כ' ע"א).

(דף כ' ע"ב) שאלתי את פי מורי צדק על חדשי העיבורים שאנו עושין מלאין כו' עד סופו, ותו לא מירי (כ' ע"ד) הוא בפרדס סי' קנ"ג ובדפוס קושט' דף ל"ו ע"ב, ומה שהובא שאלתי את פי מורי צדק הבוונה לרבינו יצחק בר' יהודה הנקרא מורי צדק וכן מצאתי בשבלי הלקט סי' קס"ח (דף פ"ה ע"א) שהביא בשם רב שלמה וצ"ל על חדשי העיבורים שאנו עושין מלאין כו' כזון להמאמר הזה.

(דף כ' ע"ד) שמעתי בשם הרי' יצחק הלבן שהיה אוסר טמנו מערב יוס הכפורים ולאכלו במוצאי יו"ב כו', כל המאמר עד אלא איב ידחנו בחמין (דף כ"א ע"א) ליחא בפרדס, וזה הוא דברי המלקט, ורי' יצחק הלבן ה"י תלמיד של ר"ת, ובמחזיו סי' רע"ה (צד 243) כהוספה מרי' יצחק בר' דורבלו הובא כשבאתי אצל הרב ר' יצחק בר' יעקב הלבן בבית בעיר פרנא נומיתי לו שכן שאלוני ברוסא וכן השבתי כו', ועיין במבוא למחזיו להרהיג רשיה ז"ל, ובכנסת ישראל (צד 627), ובאור החיים סי' 1079, והובא באור' ה"י נדה סי' שניו וסי' תשל"ט ובה"ל טריסות סי' ת"א ורי' יהודה בר' קלונימוס

בר משה שאל אליו, וכן הובא בס' תרניז ובמרדכי כתובות ס" קניה, ובהגהת מרדכי בימ ס" תליה, ובס' הישר לר"ח ס" תשיה, והובא בהגיא סוכה פ"א ס" כ"ד, וה"י דר נס בוורמייזא וה"י מגדולי התוס' הראשונים ומוזכר בתוס' הרבה פעמים וחי באמצע המאה האחרונה לחמישי, וזכר פי' או תוספות על מס' כתובות, ונמצא בכ"י באוצר הספרים במינען קובץ 317, ונמצא ממנו פיוט הדהלתו אמנות מלכים נהתה. הובא מצוינן בספרו ליג צד 313.

(דף כ"א ע"א) אחר סיום המאמר הנ"ל מתחיל השוכח רבינו נתן שהשיב לרבי מנחם אחיו מהו לשכור גוים לכתחילה בחולו של מועד כו', הוא בפרדס ס" ק"ג ובדפוס קושט' דף ל"ו ע"א, והמלות בלקושי הפרדס, מן חולו של מועד' הוא שציין המלקט שהוא מן הלכות חול המועד, והסיום (דף כ"א ע"ג), וכן הלכתא' ליתא בפרדס, (דף כ"א ע"ג) אילו שאלות ותשובות של רבינו יצחק ב"ר יהודה ז"ל, הוא בפרדס ס" ק"ג ובדפוס קושט' ל"ו ע"ב והסיום וכן הלכתא' ליתא בפרדס, (שם) ענין ראש חדש ומתחיל ר"ח שחל להיות בשבת אין רבי מזכיר של שבת ביעלה ויבא כו' עד סופו לא נמצא בפרדס, ואולי ה"י זה בכ"י שה"י לפני המלקט, ומה שהביא בהתחלתו ר"ח שחל להיות בשבת עיין בשבה"ל ס" קע"ה בשם רבינו תם, ומה שהביא בלקושי הפרדס אבל רבינו לא ה"י מברך על לקדו את ההלל, הביא נ"כ בעל שבה"ל בס' קע"ד בשם רבינו שלמה, והוא כמו בלקושי הפרדס, וכן באור זרוע ס" תניה הביא כתב בתשובת רש"י שאין לברך אהלל דר"ח כו', והוא כמו לפנינו בלקושי הפרדס.

עוד שם בלקושי הפרדס (דף כ"ב ע"א) שאלתי את פי מורי צדק על שם מה אנו עושין שני ימים ר"ח, והשיבני שיום שלשים ראוי לעולם להיעשות ר"ח כו', וכל זה הביא בעל שבה"ל ס" קס"ה בשם רבינו שלמה וצ"ל.

(שם) שאילה זו נשאלה לפני ריב"ם וצ"ל על שני ימים של ר"ח שאנו עושין ומתפללין בשניהם תפלת ר"ח כו', הוא דברי המלקט וליחא בפרדס, והריב"ם הוא רבינו יצחק ב"ר מרדכי הנזכר בתוס' כמה פעמים תלמיד הריב"א הלוי, כנראה במרדכי מ"ק ס"י תתע"ז כמובא באור החיים (צד 508), ובהשובת מהרש"ל ס"י כ"ט חושבו גם עם תלמידיו ר"ח, היה מרבני רעננשבורג בימי ר"ח והראב"ן כנראה בס' הישר דף פ"ג ופ"ד, והראב"ן שאל ממנו וכן הביא הרש"ל בנהלת ישר"ל (צד 26) ע"ש.

(שם דף כ"ב ע"ב) פסקו הגאונים היכא דטעיה כמנחה בריש ירחא מתפלל ערבית שתים כו', והסיום כף ס"י מ"ר ורב [צ"ל מ"ר רב] קלונימוס וצ"ל בתשובות הגאונים, ליתא בפרדס לפנינו, ובעל שבלי הלקט ס"י קע"ז הביא זה וסיים כך מצאתי בשם ר' קלונימוס ז"ל, (שם) מניין שאומרים הלל בראשי חרשים, מצינו שרמז דוד מלך ישראל כו', כל הלשון הזה הביא בעל שבה"ל ס"י קע"ב וכתב על זה, מצאתי לגאונים וצ"ל, לכן תראה שהמלקט שאב זה מדברי הגאונים ז"ל :

מ"א אם כי עיקר עבודתו של רש"י ז"ל היתה לבאר את התלמוד בבלי, ולפרש את התניך, עבד גם בשדה הלכות להורות להתלמידים ולכל שואל מגדולי זמנו את מסקי דינים, והדרך אשר ילכו בה, ותלמידיו אספו את אשר שמעו מפי רבם, ואת השוכותיו אשר השיב לשואליו בנופי הלכות, מהם אשר ערוכות ושמורות כספריהם גם כספרים שונים אשר הביאו תשובותיה, ומהם אשר נשארזו לפלטה בכ"י הנמצאים באוצרות הספרים, וגם רבותיו שאלו את פיו להניד להם את דעתו הרחבה, כמו שתראה בחופש מטמונים ס"י י"ג שאלה לרש"י מן רבו רבינו יצחק הלוי בוורמזשא.

ולכתב לרשיי אין הדור יתום שאהה שריו בו, וכמוך ירבה בישראל, ויבטחהו כי שוקד
נהגו לשאול את כל העובים והשבים כווימשא למרויש ומהם להבא על שלומו
וטובו ומה יעשה בו.

ושם בסי' י"ד שאלה לרשיי מרבו ר' יצחק ברי' יהודה.
גם רבי נתן ברי' מכיר בא לפניו בשאלות ורשיי השיב לו תשובות כהלכה,
תשובותיו על הירוב קצרות הן, ומשיב לשואליו במלות קצרות, ומי יתן כי
יאסרו כל השאלות והתשובות יהו, ויהיו לספר שלם, ופה אביא רשימה מהמקומות
אשר נמצאות התשובות :

**ספר האורה ח"א (סי' קי"ג) וששאלתם על יהודי שנתנו לו יין נסך בחובו, אם קבלו
ישראל אסור בהנאה בו, נמצא גם בפרדס סי' ר"ס : (עוד שם)
וששאלתם על היהודי שהיה על השלחן וכד היין היה אצלו בו, הוא ניב בפרדס סי'
ר"ס : (עוד שם) וששאלתם יין של ישראל בפיטם בו : (עוד שם) וששאלתם
על יין שבחבית שהוציא ממנו יין לתוך כלי שמינו נוי ממנו בו :**
**ספר האורה ח"ב (סי' ה') וששאלתם אם אומרים שבע ברכות בשעת אירוסין בו :
(סי' ו') וששאלתם אם מזכירין ברכת אירוסין בשעת נשואין :**
**(סי' ז') וששאלתם מקום שמברכין ברכת אירוסין ונשואין ביום אחד בו : (סי' ח')
וששאלתם אם האבלים מן המנין בו : (סי' ט') וששאלתם בענין אמן יתובה :
(סי' י"א) שאלו לרבי במקום שעושין אירוסין ונשואין ביהודי בו : (סי' י"א) על
החנוני ששאלת בו : (סי' י"ב) וששאלתם ישראל שהשכיר פועלים קודם הרגל בו :
(סי' י"ג) וששאלתם מה לשכור נזים לכתחילה במועד בו : (סי' י"ד) וששאלתם מה
לתקן פיסות סוסים בנגרי ברזל : (סי' י"ה) וששאלתם מהו להתחיל בלקיטת ענבים
ודרוכתן בנת בחולו של מועד : (סי' י"ו) וששאלתם מהו לילך לאצל נוי המכירו
בידיט ולישל ממנו אנוחה עשב לבהמתו : (סי' י"ז) על הכחל אני משיבך בו : (סי'
י"ז) השיב ר' יצחק הלוי (הוא רבו של רשיי) לרבינו שלמה ברי' יצחק : (סי' י"ח)
השיב ר' יצחק ברי' יהודה (הוא ניב רבו של רשיי) לרבינו שלמה ברי' יצחק : (סי'
י"א) וששאלת על עשרה תרגולין שנחבשלו כאחד בו : (סי' י"ב) וששאלתם על
הכבוד : (סי' ק') וששאלתם על הכבוד : (סי' ק"א) שאל בהור אחד לרבינו על דם
דנים : (סי' ק"ב) וששאלתם על הכבוד והבשר מהו לצלותם יהו בשפוד אחד בו :
(סי' ק"ה) וששאלתם נכרי שהיה עובר בצד יינו של ישראל בו : (סי' ק"ו) וששאלתם
על ההביות שהניחן ונא לו לעיר בו : (סי' ק"ט) וששאלתם מהו לאנוח ולפזת חביות
בחולו של מועד : (סי' ק"י"ה) את ששאלת שיש חולקין עליך בו : (סי' ק"י"ט)
וששאלתם על מי ששמע צבא ממשמשין עליו בו : (סי' ק"ו) וששאלתם ראובן
שמעון שהלכו לשוק בו : (סי' קמ"א) וששאלתם ששירך ראיבן על בת
אחיו בו :**

**סדר רשיי (ה' ר"ה) נמצא תשובה מרשיי כשנשתלחו לרבינו יע' הרברים בא
והכריע בו והילך תשובתו בו והובא גם במחזיו (צד 357, 358, 359) :**
**(סדר ר"ה) נהגו העם לברך בריה לקרות את ההלל אבל רבינו תהא נשמתו בצרור
החיים אינו מברך עליו, והילך תשובתו : ששאלתם יחיד שקרא הלל בימים שאינם
מיה ימים של תורה אם חובה על הציבור לברך, יברך גם ביחיה, אבל אני אינו
מברך עליו בו : (ה' חנוכה) וששאלתם בנר חנוכה שלא הדליק בלילה, כך דעתי
נוטה כיון שלא הדליק שוב אינו מדליק בו : (ה' פסח) שאלו את רבי אם מותר**

ללוש קמח בניצים בססח אם יש בה משום חימוץ או לא. ולא אמר רבי ברבר לא איסור ולא היתר כו' : (שם שם) שאלו את רבי ישראל ונוי שיש להן תנור בשותפות. מה לומר טול אתה בשבוע של ססח ואני אמול אחרי כן כנגדך כו' : (ה' יום טוב) על המחומר ששאלתם כו' : (שם) וששאלתם ישראל שהשכיר פועלים קודם הרגל לבנות לו בנין כו' : (שם) וששאלתם מהו להשכיר גוי לבתחילה במועד להוליך קורות עבור בנין ממקום למקום וכי' : (שם) וששאלתם מהו לאגוד ולזפות חביות בחוה"מ לבתחילה כו' : (שם) וששאלתם מהו לילך אצל גוי המכיר ב"ש וליטול ממנו אגודת עשב לכהמה כו' : (תפילת ב' ימים טובים הראשונים) וששאלתם אם שכחו וקראו ארבעה בענין היום ולא יקראו פרישה מוסף כו' וחתם שלמה בר שמשון איכ אין התשובה מרשיי' : (ה' אבל) וששאלתם אבלין מן המנין הוא כו' : (סדר ריח) נהגו העם לברך בריח לקרוא את ההלל אבל רבינו תנחום נפשו בצרור החיים לא ה"י מברך והוא לך תשובתו כו' הבאתי כבר לעיל בסדר ריח וחתם שלמה ברי' יצחק : ספר איסור והיתר. כ"י (ס"י כ"ו) שאלו את רבי ישראל ונוי שיש להם תנור בשותפות : (ס"י מ"ז) וששאלתם ישראל שהשכיר פועלין כו' : (ס"י מ"ח) וששאלתם מהו לשכור גוים לבתחילה במועד כו' : (ס"י מ"ט) וששאלתם מהו לתקן פרסות סוסים כו' : (ס"י נ"א) וששאלתם מהו להתחיל לקיטת ענבים במועד : (ס"י נ"ב) וששאלתם מהו לילך אצל גוי המכיר ביו"ט : (ס"י ס"ג) על הכהל אני משיבו : (ס"י ס"ד) השיב ר' יצחק הלוי לרבינו שלמה בר יצחק על נקור ירכי ההיזה ששאל בקי אני שהוא בקי בחדרי התורה ומבורר לו על בוריו. אבל שלא הישבני חביבי כמבזה על דבריו. ולהיות לו ספק כנגד החולקיין. על כן אני כותב להכיבי טעמי הגיד והתרתו כו' : (ס"י ס"ה) ר' יצחק ברי' יהודה לרבינו שלמה בר' יצחק על נקור הצבי והאיל על ידי מעשה שהיה. וכבר הייתי יושב בכיתו וזכור לטוב ונקרו לו איל לצורך סעודת בתו. וראיתי שלא נקרו מן הירך כי אם ניד הגשה בלבד. ורבינו היה מתעסק בדברים אחרים ולא הרגיש בדבר. ולבי היה נוקף אם אומרה שלא אה"י כמורה לפני רבו. ואם לאו אומרה ובא הדבר לידי תקלה. ושאלתי את רבינו בלשון שאלה כו' : (ס"י ס"ז) * שלשה דברים שאל רבי את ר' דוד הלוי כו' : (ס"י צ"ה) וששאלתם נכרי שהיה עובר בצד יינו של ישראל ונעז בבגדיו כו' : (ס"י צ"ה) וששאלתם על היין כו' : (ס"י צ"ו) וששאלתם על החביות כו' : (ס"י צ"ו) וששאלתם מהו לאגוד ולזפות חביות בחוה"מ : (ס"י ק"ג) וששאלתם על מי ששמע צבור ממשמשין עליו כו' : (ס"י ק"ד) וששאלתם ראובן ושמעון שהלכו לשוק והתנו ביניהם שכל מה שיעלה שבר לאחד מהם יהלכו כו' : (ס"י ק"ה) וששאל ששירך ראובן את בת אחיו את בנו וקיימו דבריהם והניחו תשומת יד ביד קבלנין כו' וחתם שלמה בר' יצחק זה הובא ניכ בתשובת רש"י הובא באוצר נהמד היב צד 180. (ס"י קמ"ה) ושאלו לרבי הנפנה ונטול ידיו צריך ליטול פעם אחרת או לא. אמר לנו אף אני כך שאלתי את רבינו יעקב בר יקר כו' : (ס"י קמ"ו) וששאלתם על יהודי אחר שנתנו לו יין בחובו כו' : (ס"י קמ"ז) ועל המליגה עצמה שאלתיו : (ס"י קנ"ב) לפני רבי נשאלה שאלה זו על עסק ראובן שנשא אשה כו' : (ס"י קנ"ג) שאלה ראובן נשא לאה וזת ראובן בלא בנים כו'. ושם מבואר התשובה : (ס"י קנ"ד) שאלה בענין שתוף. ונמצא שם התשובה שהשיב להישיש ר' אברהם : (ס"י קנ"ו) שאלה לפרש נת וגרנותיו ובור ונמצא שם תשובתו וסיים יהי חתני ר' מאיר לעד עם בתי וילדים ינוגו בשיבה ושלום. (ה"י מאיר הוא אבי הרשב"ם זרית) : (ס"י קנ"ז) שאלה אליו בענין היד שקבל עליו תענית : (ס"י קנ"ט) ועל היין ששאל כו' : (ס"י קע"ב) שאלה בענין ברכת

מגן: (סי' קע"ו) שאלה אם אומר זמן בנשילת לולב בשני ימים טובים הראשונים של חג: (סי' רע"ד) שוב שאלו מקמיה איווא כר מבשל מאי מכרבין עליה: (סי' רע"ה) שאלה כל איסורין שבתורה במשהו כו': (סי' רע"ז) שאלה בענין סיס אמצעים: (סי' רע"ח) בענין ספינה בשבת: (סי' רע"ט) שאלה ספינה שנכנס לנמל. (סי' ר"ס) בענין קמן שנתנייר: (סי' רפ"א) נתין שנשא שפחה (סי' רפ"ב) בנר שפרשהו על המת: (סי' רפ"ג) אהני סלקי יש בהן משום בשולי נים: (סי' רצ"ג) שאלה סארבע אמות קרקע בחצר: (סי' שי"א) וששאלתם בענין שבע ברכות: (סי' שי"ב) וששאלתם אם מוכיין ברכת אידוסין בשעת נשואין: (סימן שי"ג) וששאלתם מקום שמכריין ברכת אידוסין ונשואין ביום אחד: (סימן שי"ד) אם אבלים מן המגן: (סי' שי"ז) בענין אמן יחומה: (סימן שי"ח) שאלה לרשיי בענין אידוסין ונשואין:

ספר הסדרים כ"י (ה' תפלה) וששאלתם וקרא זה על זה ואמר ותשאני רוח, מה יש לקרוא ולתרגם כו': (ה' נשילת ידים) שאלנו אחד הנפנה והוצרך לאכילה מיד אם צריך ליטול פעם אהרת. ואמר לו אף אני שאלתי רבינו יצחק (צ"ל יעקב) בר יקר ואמר לי כו': (סדר ר"ח) נהגו העם לברך בראש חודש לקרוא את ההלל, אבל רבינו תנחו נמשו בצירור החיים לא היה מברך עליו והילך תשובתו כו': (ה' לולב) וששאלת לולב הנוול והיבש פסול כו': (ש"ס) אני החתום נשאלתי אם אומר זמן בנשילת לולב בשני ימים של חג כו':

ספר הפרדים (סי' ס"ד) שאלו תלמידים לרבינו שלמה הנפנה ונוטל ידיו צריך ליטול ידיו פעם אחרת לאכילה או לא. אמר להם אף אני כך. שאלתי את רבינו יעקב בר יקר כו'. וכ"ה במחורו צד 35 ובאווה סי' קמ"ה: וכ"ה במרדכי ברכות סי' המתחיל ששאלת על הנפנה וסיים וכן מצאתי לרשיי ודלא כרבו ר' יעקב בר יקר שאל צריך לחזורוליטול. (סי' ס"ה) וששאלתם אמור ליטול ידיו כדי לאכול מן הצינור או מן הגדר לברך על נשילת ידים כו': (סי' ס"ט) וששאלתם הא דאמר רבנן דברים הבאים מחמת הסעודה כו': (סי' ע"ו) שאלה לענין פנימת הכוס: (סי' ק"ה) וששאלתם כני חצר שנבו קמה לעירובו כו' ואולי הוא מהלכות קצובות לרב יהודאי נאון: (סי' קס"ו) וששאלתם במיזש שמכניסין בכפות ידם. עיין במחורו צד 117 בשם רב נטרונאי נאון: (סי' קי"ט) וששאלתם כשחל יום או ר"ח באחד בשבת כו': (סי' קכ"ט) וששאלתם עשרה נכנסו בבית האבל להתפלל שם ברח מהו שיקראו שם את ההלל כו': (סי' קמ"ב) וששאלתם ישראל שאמר לנכרי בימי הפסח קנה לך חסה שנתחמצה כו': (סי' קנ"ג) שאלתי את פי מורה צדק על חדשי דעיבורין שאנו עושין מלאין כו': (סי' קס"ד) וששאלתם מקום שמתענין בצום הרביעי ובצום החמישי כו' במה קורין במנחה: (סי' קצ"א) וששאלתם לולב שהיה נבזה נ' אמות כו' ובסוף חתם שלמה בר שמשון. לכן איננה מרשיי: (סי' קצ"ט) שאלה זו מרבינו יצחק ורינו רבינו ויאיר עינינו ברברי שאלתי מי שיטכה ולא הדליק נרות של חנוכה כו' ובוודאי רשיי הוא השואל: (סי' רי"ח) וזאת שאלתי לפלגות דאובין בניס גדולים חוקקי לב כו': (סי' רכ"ב) וזה השיב רבינו יצחק וצ"ל ששאלת על עשר תרנגולת שנתבשלו כאחת ביורה כו'. ובוודאי השיב כן לרשיי: (סי' רכ"ה) וששאלתם מהו לבשל הכבד לבדה בקיריה חדשה כו': (סי' רל"ג) וששאלתם ישראל דבעי בישראל כו': (סי' רמ"ב) תשובה לרשיי: (סי' רמ"ג) וששאלתם נתן מצע לפנם מהו כו'. והובא בתשובת חכמי צרפת סי' ה' ושם הוא תשובת הר' יצחק ב"ר יהודה: (סי' ר"ס) וששאלתם על יהודי

שנחן לו יין נכך בחובו קיבלו ישראל אסור בהנאה כו' ; (סי' רס"א) וששאלתם על שני אחים שדרכו ניתות בחולו של מועד כו' ; (סי' רפ"ו) שישאלתם בענין שעטני ; (סי' רצ"ד) וששאלתם מה שנמצאת כתוב בהלכות אבל דיום שמיני של ססח עולה לו למנין ז' ; (סי' רצ"ח) שאילה מי שקידש בעדים כו' ; (סי' רצ"ט) שאלת קמן שקידש לו אביו אישה בעדים כו' ; (סי' שי"א) וששאלת יבמה ג' חרשום הראשונים כו' ; (בלקוים) כסוף הפרדס דף נ"ח ע"א) וששאלתם מתיזין בו' שלמען תזכרו : (שם נ"ח ע"ד) תשובות חללו השיב רבינו שלמה לרבינו נתן, ששאלתם ברכת מן למה לא ברתחלתה בפרוש מעין חתימתה כו', הובא גם בא"ח סי' קצ"ב, ובחושבן מסמנים תשובה א' : (שם) וששאלתם מה ראו לקבוע זמן שאילת מטר בישיבם בתקופה בגולה כו', הובא גם בחפשי מסמנים תשובה ב' : (שם) וששאלתם מה ראו שלא להקדים כו' הוא גם בחפשי מסמנים סי' ג' : (שם) בענין המלך המשפט וכן הוא בחפשי מסמנים סי' ד', וכ"ה בספר רש"י סדר של ר"ה, ובמחזיקי דבר 345 ; (שם נ"ח ע"א) וששאלתם הנח להן לישראל שיהיו שונגין ואל יהא מודין והוקשה לו כו', הוא ניכ בחפשי מסמנים תשובה ד' : (שם) וששאלתם על רועז ולחיים, הוא בחפשי מסמנים סי' י' : (שם) וששאלתם על ניקור ירכי חיות מהורות, הוא בחפשי מסמנים סי' י"ג מ"י יצחק הלוי לרש"י : (שם) כך שלח מורי ל"י יצחק ב"ר יהודה, וכך השיב כנדרו : (שם) מעשה בחתן ושאלנו כו' והשיבנו רבי כו' : (שם נ"ח ע"ג) וששאלתם פ"ה אדומה מה טעם קודם לפרשת החדש, הוא בחפשי מסמנים סי' כ"ח : (שם סי' ע"ד) וששאלתם נדר שיש בו שבועה יש לו היתר או לא כו' : (שם נדפס בהתחלת הספר השמטה מהליקושים) ורש"י לתון ראובן דאח"כ לשמעון לקמא דינא כו' : (שם) ורש"י לתון מהשנים נמצא אחד מהן קרוב כו' : (שם) ורש"י לתון ראובן שירד לתוך חורבתו ובנה שם חנות כו' : (שם) וששאלתם שמן שנדר להדליק אותו בביה"כ מה שיהו קורין לאורו בתלמוד כו' :

מחזור וויטרי לרבינו שמחה מוויטרי אחד מתלמידי רש"י ז"ל, הביא הרבה פעמים גם תשובות מרש"י ז"ל כמו שהראה : (סי' ס"ז עד 35) ושאלנו לרבי הנפנה ונוטל ידיו כו', וכן בפרדס סי' ס"ד נמצא שאלו הלמידים לרבינו שלמה הנפנה ונוטל ידיו : (סי' ס"ט עד 36) טעם אחת שאלתי לרבי אם אני יוצא בהכרלה בית הכנסת כו', וכ"ה בפרדס סי' ע"ג : (סי' ק"ה עד 82) בהוספה ורשום ת' הביא העתקתי מתשובת רש"י בענין מנן אבות : (סי' רכ"ז עד 192) אבל רבינו שלמה תנוה נפשו בצדור החיים לא היה מברך ב"ה לקרוא את ההלל והוא לך תשובתו : ששאלתם כו' והתם שלמה ב"ר יצחק : (סי' רס"א עד 249) נשאל לרבינו שלמה אם אכלים מן המנין, והשיב כו', והתם שלמה ב"ר יצחק : (ה' ססח עד 255) בהוספה מה ששורפין בני אדם חמין חוץ לכירה כו', וסיים העתקתי מתשובת רש"י : (סי' כ"ח עד 263) ילוש ויאפה וישא עמו כדי שלא יבטל מאכילת מצה, וסיים העתקתי מתשובות רבינו ש"י (הוא רש"י), ובהנהגת אשרי עירובין פיג ד"ה וכן כתב רש"י וכו', ורבינו שמחה בשם רבינו ש"י וכו', (סי' ל"א עד 263) שאלו את רבי, ישראל וגוי שיש להם תנוד בשותפות כו' : (סי' ל"ד עד 264) תשובת רש"י ועל התרומה אודיעך שמעולם לא נהנו בעיר הזאת להפריש שתי חלות, וכ"ה בפרדס סי' קל"א : (סי' ל"ז עד 266) וכן הורה רש"י בתשובותיו בענין חלה : (סי' מ"ג עד 268) שאלו את רבי אם מותר ללוש בבצים בפסח כו', וכ"ה בפרדס סי' קכ"ט, ובשבת ז"ל סי' ר"ד בשם ה' פסח לרש"י ז"ל : (סי' ש"ג עד 354) והמלך המשפט שהוקשה בה שה"י לו לומר המלך המשפט, גם אני

מבוא

הקשיתיו בה שנים רבות ובסוף החם שלמה בר יצחק, והוא גם בפרדם בלקוטים בסופו, בחפש מטמונים סי' ר': (סי' שיכ צד 356) ליקוטים מטמונים וחשובות מרביתו שלמה והובא ישם: והילך תשובתו ע"ש, ויש ללמוד מהתשובה דרכו של רש"י ז"ל, ובסוף החם שלמה בר יצחק: (סי' שעיר צד 434) אני התחום נשאלתי אם אומרים זמן כנטילת לולב בשני ימים טובים הראשונים של חג והתם שם כצד 453 שלמה בר יצחק: (סי' שפיב צד 444) ועל היקף של כל ימות החג נשאל רבינו נ"ע וכך השיב כ"ו, וכבר נשאלתי על זאת כמה ימים והשיבתי כ"ו: (סי' הס"ח והס"ט צד 586) נמצאים תשובת רש"י בענין שבע ברכות והתם צד 587 שלמה בר יצחק: (ישם צד 587) מעשה כחתן אחר כ"ו ושאלנו לרבי כ"ו והשיב לנו כ"ו, והתם שלמה בר יצחק, והובא בלקוטים בסוף הפרדס: (סי' תצ"ח צד 610) וכן השיב רש"י נ"ע והא לך תשובתו כ"ו, וכ"ה בפרדם סי' רע"ג: (סי' תק"ש צד 635) ה' ציצית ועל חוט של כרך הנספק אחר שנקשר ונתלה הציצית כבר השיבתי כ"ו ובסוף החם שלמה בר יצחק: גם נמצא הרבה פעמים במחז"ל, וששאלתם והם בלי ספק תשובות מרש"י ז"ל:

ספר חופש מטמונים הו"ל ההכם ה"ר בער נאָלדבערג אשר העתיק מכ"י ישן נושן על קלף נמצאים כ"ח תשובות לרבינו שלמה בר יצחק (רש"י) ובסוף שאלה י"ב חתם שלמה בר יצחק, והרבה שאלות נמצאים מן רבינו יצחק ב"ר יהודה [אחר מרביתו של רש"י] ובסי' י"ג הובא תשובת רבינו יצחק הלוי [גי' אחר מרביתו של רש"י] אל רש"י ז"ל וכתב אהובי הביבו עמדתי רע"ו יקרו נכבד גדולי ר' שלמה בר יצחק קרובי, כמותך ירבו בישראל אני אהבו יצחק לוי שואל לכל עובר ושב שלומו כ"ו, והנה אביא פה רשימה מן כ"ח שאלות הנדפסים בחפש מטמונים ואלה הם:

א) שאלה ברכת מנן מפני מה לא התחילו בהתחלה בפירוש מעין חתימתה, והשאלה נמצאת גם באיסור והיתר כ"י לרש"י סי' קע"ב, ובפרדס בסוף הספר בלקוטים (דף נ"ח ע"ד):

ב) מה ראו לקבוע זמן שאילת מטי' בששים בתקופה כנולה, הוא ג"כ בפרדס שם, ובפרדס שם אחרי המלות ואת הכוסין יצטרך הציג המו"ל (כדפוס ווארשוי) סי' כוכב להורות כי בלתי מובן, ובאמת חסר וצ"ל כמו בחפש מטמונים ואת הכוסין שצריך [עפר דק ותיחה]:

ג) מה ראו שלא להקדים ושלא לאהר, הוא ג"כ בפרדס ישם, וחסר הסיום, ונמצא לנכון בחפש מטמונים:

ד) והמלך המשפט שהוקשה בו שהיה לנו לומר מלך המשפט, הוא ג"כ בפרדס שם, וכ"ה בסדר רש"י סדר של ר"ה, ובמהזור וישרי צד 345, ובמחז"ל בסופו ס"ס שלמה בר יצחק ועיין גם ברש"י ברכות י"ב ע"ב:

ה) וששאל מינין לזה ולזה והוקשה לו שאנו מינין שנות בית הראשון על שנות מלכים כ"ו, זה לא הובא בפרדס:

ו) הא דאמר רשב"ל כי משמש בדי' לשונות (ר"ה ג' ע"א) וכ"ו, גם זה ליתא בפרדס:

ז) הנח להם לישראל מוטב שיהיו שונגין ואל יהיו מוידין, הוא ג"כ בפרדס שם (דף נ"ט ע"א):

(ה) כה אמר למשיחו הכתוב ישע"י מיה א' היא נבואה לעתיד על כורש כו
לא הובא בפרדס :

(ט) איכא בניניהו יוה"כ שחל להיות אחר השבת, אמאי לא נקט יו"ט והיכי
דחינן יו"כ ויו"ט משום אכילת ירק, גם זה לא הובא בפרדס :

(י) למה לא נהנו בחו"ל במתנת זרוע והלחיים והקיבה, הובא גם בפרדס שם
(דף נ"ט ע"א) :

(יא) על דבר נירסא אחת בתלמוד ע"ש, ולא נמצא בפרדס, ובתשובה הדיא
הביא ובדקתי כדף אחר שהעתקתי בו הגהות המסכתא מספר רבינו יצחק ב"ר יהודה
וממנו הגהתי בספרי כו' :

(יב) שאלה מי שפסקה לנרוניא לחתנה חלק שיש לה בשותפות עם אחרים כו' :

(יג) שאלה בענין ניקור יריכי החיות המהורות לישראל, והובא גם בפרדס שם
(דף נ"ט סע"א), ולא השם שם המשיב, והתשובה נזכרה במירכ"י ריש גיר הנשה,
ובמקום שהביא השיב ר' יצחק ב"ר יהודה לרש"י צ"ל השיב ר' יצחק הלוי לרש"י והובא
בב"י טור י"ד ס"י ס"ה, וכן הובאה התשובה באו"י ח"א ס"י תמיד :

(יד) שאלה בענין ניקור הצבי והאיל, והובא על ידי היה מעשה וכבר הייתי
יושב בביתו של רבי זיל ונקרו לו איל לצורך שמחת בתו וראיתי שלא נטלו מן הירך
אלא גיד הנשה לכד כו', וזה הובא קצת בקצרה בס' תמים דעים ס"י קס"ה, וכל זה
נמצא גם בס' האורה ח"ב ס"י ס"ה ע"ש :

(טו) תרי יומי דריה בא"י שתי קרושות הן, ובחז"ל קרושה אחת הן :
(טז) ביאור סוגיא בערובין כ"ד ע"ב שהוא רחבה דהואי בפומבדיתא וכ"ו לא
הובא בפרדס :

(יז) בענין תלת שני דאינליניהו סנחרב עד דאתי ירמ"י ואהדרינהו כו', לא הובא
בפרדס :

(יח) בענין דדיוק בנמיא אית ליה איסור חל על איסור חמור על איסור
קל ולא קל על חמור, לא הובא בפרדס :

(יט) בענין נבלת שרץ, לא הובא בפרדס :

(כ) הויר במעילה באוהרה מזור לא יאכל כי קודש הם הרי הוא בלא יאכל
הוא בפרדס נ"ט ע"ש.

(כא) היכא שמע לרבי דאיסור חמור חל על איסור קל, מדלא שמעינן ליה
דפליג, לא הובא בפרדס :

(כב) הציצה דפוסלת בקדשים מצינו בכמה מקומות, לא הובא בפרדס :

(כג) שחט שני חטאת של צבור לא היה טועה בדבר מצוה דלא אישכחן נציבור
טפי מחרא, לא הובא בפרדס :

(כד) גרסין נכנסים שם ואוכלין קדשים קלים ומעשר שני (שבועות דף ט"ז),
ליתא בפרדס :

(כה) מאי שנא מועד דאין מוסיפין עליהם ומיש יו"ט ושבת דמוסיפין, ליתא
בפרדס :

(כו) תנחומי אכלים היינו ברכת אכלים, לא הובא בפרדס :

(כז) טעם למה בעשרים וחמשה יושבים במקדש (שקלים פ"א מ"ו), לא הובא
בפרדס :

מבוא

רבינו תם (בספר הישר סי' ת') נמצאים תשובות מרשיי ומתחיל מפי רבינו שלמה והכוונה ששמע בשם רשיי, כי רשיי נספר תחמיה ורית תתקליא וחי אחר מות רשיי עוד סזי שנים, ובחיי רשיי הי נכדו הרית עוד צעיר לימים, גם נמצא בסי תיש גם בסי תקמיה כלל זה מפי רבינו שלמה, ולסלא שלא הביאו בשם זקני :

תוס' (נדה לזו ע"א ד"ה אביי) הביאו כתב רשיי בתשובה אחת דאביי מודה בימי לידה שאינה רואה בהן עולים לספירת זיבתה, ועיין בפרדס סי' רע"ה ובמחזיו סי' תצ"ט: (עוד שם לי"ט ע"ב ד"ה אלמא) השיב רשיי לרוביא, וע"ע בתוס' מ"ה ע"א וסזי ע"א : עוד תוס' מגילה ה' ע"א וכן נמצא בתשובת רשיי, עיין מחזיו צד 112 : עוד תוס' שבת כ"ה ע"ב ד"ה מתוך הביא ורשיי בתשובה אחת שלא נזרו אלא על התכלת כו' : עוד תוס' שם סי' ע"א ד"ה ספחיו וכן יצא רשבים בתשובת רשיי ע"ש : תוס' חולין ק"יב ע"ב ד"ה ודנים אירע מעשה בביתו של רשיי והשיב כו', ועיין להלן מה שהבאתי מאור זרוע ה"ל מליחה סי' תע"ז :

סי' שבלי הלקט, נמצאים בו הרבה תשובות מרשיי ז"ל כמו שהביא גם ה"ב בעל שם הגדולים חיב אות ש' וז"ל : שבלי הלקט ח"א וחיב מלאים מתשובות הנאונים ורבינו חננאל ורבינו גרשום מאור הגולה ורשיי ורבותיו כו', (כמו שהבאתי בהקדמה לשבה"ל דף ג' ע"א), ולבעל שם הגדולים הי' כ"י מתשובת רשיי וז"ל בשהיג שם בשבלי הלקט כתב יד ישן יש בו הלכות נדה מרשיי והן הם אשר ראיתי בספר תשובות רשיי כתב יד שאמר שהוא ספר הפרדס עכ"ל, ובהקדמה לשבה"ל (דף י"א ע"א) הבאתי כי בשבה"ל חיב כ"י סי' ה' כ"ה ל"א הביא תשובות רבינו שלמה אבל בעת שהי' הכ"י אצלי לא רשמתי לי הפסקים אשר הביא בשמו, גם הבאתי דף ט' בהערה קס"א בשם בעל שהיג אות ש' סי' 35 בתשובת רשיי המבוארת בשבלי הלקט [חי'ב] חותם שלמה בר יצחק עכ"ל, והוא בחיב סי' קס"א מתחיל תשובת המאור הגדול רבינו שלמה, והוא בענין שותפות ובסוף התשובה חתום שלמה בר יצחק, ונמצא עוד בסי' כ"ז מיג' מיז' נ"ט סי' ע' ע"ג, ובסי' ע"ג כתב נראה בעיני הר"י שמעון בר יצחק [עיין בהקדמה לשבה"ל הערה ר"ן] ובעיני רבינו גרשום ז"ל, וכעניני אני שלמה מזרז"יש העיר שבצרפת, ועוד הובא שם תשובת רשיי בסי' צ"ג צ"ח קל"ז ק"א :

ספר תמים דעים להראב"ד (סי' קל"ג) הובא תשובת רשיי, וסי' קל"ח הובא תשובת רשיי אל רבי אברהם ב"ר מאיר הכהן :

הרא"ש (פסחים פ"א סימן ט') הביא בתשובת רשיי, וכן הביא כן הביי סי' תרל"ד ע"ש, וכן (ד"ה פ"ד סי' י"ד) הביא כתב רשיי בתשובה, וכן הובא כן תשובת רשיי בטור א"ח סי' ת"ה, וע"ש בכ"ה ונוכע מן הפרדס סי' קס"ה, והובא ג"כ בסדור רשיי ה' ר"ה ובמחזיו סי' ש"כ (צד 356) ובמחזיו רשום ליקטים מאונים והשובות מרבינו שלמה, והרב ר' יוסף טוב עלם, וכן בהנהגות אשרי' סי' כל הבשר הובא תשו' מרשיי עיין תשובת חכמי צרפת סי' ח' .

הכוזר (א"ח סי' קס"ה) הביא שאלו לרשיי והוצא מבית הכסא ורוצה לישל ידיו לאכילה אם צ"ך לישול ב' פעמים, וכתב הביי כ"ה בספר הפרדס, הוא בפרדס סימן ס"ה ומחזיו צד 35, וכן הובא בשבה"ל סי' שליח, וכן ראיתי כי הובא בתשובת מרדכי ב"ב סי' מ"ב : עוד (אוי"ח סי' תרנ"ה) כתב רשיי בתשובה : עוד (סימן ת"ה) הביא תשובת רשיי עיין שם בכ"י והובא בפרדס סימן ק"ח :

ספר אסופות כ"י (נמצא כעת בלאנדן) (צד 351 הובא בנהלת שדיל צד 42) הביא בתשובת של רבינו שלמה בר יצחק שפירש ה"ד שמעיה התן אהותו לצורך הפסח, הרשדיל הציג על התן אהותו סימן השאלה, כי ר' שמעיה ה"י בן בתו של רש"י ככתוב במדרכי הילין ס' תשכ"ה: (עוד שם צ"ב ג') הובא בתשובת רבינו שלמה ופ"י ה"ד שמי" התנו [צ"ל נכרו]: עוד שם 352 כאשר הביא שם הרשדיל צד 44 שהובא וכן מצאתי בתשובת רבינו שלמה חטה נמצא בתרגומה ב"ש אחרון של פסח והמתין רבי עד מוצאי יו"ט ואכלה: (עוד שם דף מ"ח ע"ג) תשובת רש"י לענין טבילה: (עוד שם 372) שאלה זו נשאלה לרבינו שלמה מי ששכח ולא ברך בלילה על ספירת העומר כו', (עוד שם קכ"ב ע"ג) בתשובת רבינו שלמה כשהיו מכיזין לו בתוך הסעודה אנו שאפ"י בדבש מברך עליו שהכל: (שם קכ"ט ע"ג) תשובת רבינו שלמה לרבינו שמשון על הי"ן ששכחה הגברת מפתח של מרתף ע"כ ודרבנו להיות כל היום בבחינו כו':

העיטור (חיב דף י"א ע"ג) הביא וכך השיב רש"י:
 בפתור ופרח (ס"כ דף ע"א ע"ב) הביא אבל רש"י ז"ל כתב בתשובת שאלה שאף בורא סרי הגסן אין מברכין עליו, וכן כתב רב צמח גאון עד כאן לשונו:

הראב"ה (כתב יד) הובא מהרה"ח מוה"ר יואל מיללער בהקדמתו להלכות ססוקות מן הגאונים שהי"ל פעם שנית (קראקא תרנ"ג) והביא שם צד 6 כי הראב"ה הביא תשובת רש"י שהשיב לר' שמעיה על הי"ן ששכחה הנכרת מפתחות המרתף ע"כ וצרכנו להיות כל היום בבית הכנסת, ופעמים הרבה היתה הנכרת יוצאת מבית הכנסת לביתה, והביא שם ואל ידא קל בעיניכם לאבד ממון של ישראל שהתורה הקילה עליו, וקיימא לן ספיקה דרבנן לקולא. (הוא אשר הבאתי לעיל מס' אסופות): עוד שם צד 7 הביא ג"כ מהראב"ה בתשובת ר' שלמה בר' יצחק כתוב אסור לשבת לנלות הסימנים בראש הנ"י ולהניח הסימנים מכאן ומכאן כו': עוד שם, כתב לבניו ספרים ואלמנתו רצה מהם כתובתה כו': עוד שם העושה שליה לקדש לו אשה אינו צריך לכתוב השליחות בקנין כו': עוד שם כתוב בתשובת בשם רש"י שלאחר הנעלת כלים מיד בעודם המים רותחין עליהם צריך להריחן במים קרים כו', עי"ן מחזיקו צד 255.

אור זרוע (ח"א ה' נדה ס"י שלי"ט דף מ"ה ע"ב) וכתב רש"י בתשובה כו': (שם ס"י שס"ג דף מ"ט ע"ג) הובא תשובה מרבינו שלמה צריכות נשים בעת טבילתם לחצות שניהם כו' ובסוף חתם שלמה בר יצחק: (שם ב' מריפות ס"י תלו דף ס"ב ע"ג) רבינו שלמה בתשובותיו. (שם ה' בהמה המקשה ס"י ת"מ דף ס"ב ע"ג) וכתב רבינו שלמה זצ"ל בתשובותיו הלכה כר' יהודה (חלב מותר דמו אסור): (שם ה' נ"ד הנשה ס"י תמיד דף ס"ג ע"ג) השיב רבינו יצחק לוי' זצ"ל לרבינו שלמה זצ"ל על ניקור יריכי חיות כו', עי"ן לעיל שהבאתי מהפרדס בלקושים בסופו, ועי"ן מה שהבאתי שם בשם המדרכי חולין ריש פ"ז ס"י תרנ"ט וראיתי כי הובא בהגהת אשרי ריש נ"ד הנשה ס"י א' התשובה מרש"י בשם אור זרוע: (שם ה' בשד בחלב ס"י תס"ג דף ס"ז ע"ג) ובתשובות השיב רבינו שלמה אל הכחל אני משיבו, אני לא שמעתי קורעו ויוציא את הלבו להתירו עם בשר כו', הבאתי גם בשם מהר"ם ב"ב ס"י ר': (שם ס"י תס"ד דף ס"ז ע"ד) וכן השיב רש"י בתשובות והלב בין צלאו כו': (שם ס"י תס"ז

דף ס"ח ע"ב) ספק רבינו שלמה כתשובה אחת ביצים שנתכשלו בקריה אחת בו :
 (שם ה' מליחה ס"י תע"ז דף ס"ט ע"ד) מעשה בבית רבי (רש"י) בבשר שנמלח ושהה
 כדי שיעור צלייה על הרף בו ושאלת את רבינו כו' וסיים מעשה זו הועתק מספקי
 רבינו שלמה שסירר הר"ר שמעיה לפני רבינו ומכתבי הרב רבינו שמחה מוויטרי זצ"ל :
 וידוע שפרשו או הוא או ה' שמעיה לפני רבינו שלמה זצ"ל, זה הובא בפרדס
 ס"י רכ"ז, והובא בתוס' חולין קי"ב ע"ב ד"ה ודגים והביאו זה וכתבו אירע מעשה
 בביתו של רש"י והשיב בו ע"ש : (שם ה' מתנות כהונה ס"י תע"ט דף ע' ע"ב) כבר
 שאלו לדבר זה להבינו שלמה זצ"ל והשיב : ששאלתם על רזוע והלחיים למה לא
 נהנו ליתנם לכהן כו' הבאתי להלן גם בשם המדרכי חולין ס"י תשל"ז וכן הובא
 בפרדס בסופו בלקוט"ם דף ג"ט ע"א, והובא בחומש מסמנים תשובה י" : (שם ה'
 ניטין ס"י תש"ז דף ק' ע"א) תשובה מרבינו שלמה זצ"ל בענין אשה שמנתה שלח
 לפני עדים כו' ובסוף חתם שלמה בר' יצחק : (שם ס"י תשכ"ד דף ק"ב ע"ג) ובתשו'
 רבינו שלמה זצ"ל כתוב מעשה באחד שרצה לשלוח גם לאשתו ע"י עכו"ם כו' הובא
 גם במדרכי גיטין ס"י שמיח' : עוד בארזי חיב (הי שבת דף י"ב ע"א) הביא בשם
 תשובות הגאונים, וששאלתם לענין המוציא ובורא מ"י הגפן בסעודה שני' כו' וכן
 השיבו לי אני שלמה בר' יצחק זצ"ל ר' נתן ור' דניאל ור' אברהם בני ר' יחיאל
 זצ"ל : (שם ה' מילה ס"י ק"ד דף כ"ו ע"ד) שאילתא דשאל שלמה היצחקי מן מר
 נתן ומר דניאל ומר אברהם בנו ומרנא ר' יחיאל מן מתא רומא ז"ל על קטן שמת
 קודם שמונה ימים אם צריך לחתוך בשר ערלתו לאחר מותו : (שם ה' עירובין ס"י
 ק"ט דף ל"ח ע"ב) ועל זה השיבו רבינו שלמה והר"י מאיר חתנו זצ"ל, התשובה
 המתחלת אור נונה, ועתה שמעתי שהנהיג רבינו יצחק הלוי את מוספי יום החדש
 במקראותיו, רואה אני את דבריו ולא כחולק על ישיבת רבינו יעקב בר' יקר זצ"ל
 שלא נהניו כן, כי ידעתי מירתו בחר לו הגדולה מכולם, ונהג בעצמו כאסקופה
 הגדרתה, ושם עצמו שירי שיריים ולא מלאו לבו לעשרה הראויה לו לחדש דבר בדורו
 כו' ובסוף חתם שלמה בר' יצחק, ועיין במהו"ו ס"י שכיב שהביא כל התשובה :
 (שם ס"י ק"מ דף ל"ח ע"ג) ובתשובת כתוב בשם רבינו שמואל (הרשב"ם) שאמר בשם
 רבינו שלמה זקנו שיש לומר זמן בין בני לילול של ר"ה בין אתקיעות בשני ימים
 של ר"ה : (שם ס"י קס"ה דף ס"ה ע"א) מעשה בחוסה אחת שהי' בתים סמוכים זה
 לזה כו', ושאלו להבינו שלמה זצ"ל והורה להם שיכבסלו כולם רשותם לנבי אחד,
 הובא במדרכי עירובין ס"י תקי"א ע"ש : (שם ה' ר"ה ס"י ער"ה דף ס"ג ע"א) ואני
 הקטן מצאתי סמך לדבריהם כתשובת הגאונים רבינו אלעזר בר' יהודה נהוא בעל
 הירוקה] ורבנא קלונימוס זוקן איש רומי בן רבנא שבתי בבואו למדינת וורמיישא
 [Worms] לאחר פטירת רבינו יעקב בר' יקר זצ"ל שאלו ממנו דבר זה והוציא הותם
 ערות קודש והראה מכתב שכבר נשאלה שאילה זו במתא רומי, וכתב בו שאל מר
 שלמה היצחקי מן רבנא מינא רב נתן נאון שחיבר ספר הנקרא ערוך, ומן מר דניאל
 אחיו, ומן מר אברהם אחיו, והשיבו גם הם בשם מר יעקב נאון ריש מתיבדא דמתא
 רומי דמנהג כשר הוא להיות מילה סניף לקהית ותקיעת שופר כו' : (שם ה' פסחים
 ס"י ר"ט דף נ"ז ע"א) עיסה שנילושה בכצים כתב הר"ר שמעיה שפעם אחת שאלו
 לרש"י על עיסה שנילושה בכצים אם מתיר לאוכלה בפסח, ולא אמר בה לא איסור
 ולא היתר כו' וכיון בזה לספר הפרדס ס"י קכ"ט או למחזור וויטרי צד 268, והובא
 גם בשבחי' ס"י ר"ד : (שם ס"י ר"ז דף נ"ח ע"ב) בענין טבילה והגעלת כלים הביא

וכי בתשובת רבינו שלמה: (שם שם דף נ"ח ע"ג) וכן נמצא בתשובת רבינו שלמה: (שם ה' סוכה ס"י שמי דף ס"ט ע"א) הביא התשובת רש"י ושכתבת על היקף שבכל ימות החג שיש חולקין בדבר ואמרים שאין היקף בלא לולב. ואני כבר נשאלתי והשיבותי כו' ובסוף חתם שלמה בר' יצחק. הוא המובא במחזיקי ס"י שפ"ב צד 444 ע"ג שם: (שם ה' י"ט ס"י שמי דף ע"ג ע"ד) וכתב ר' יצחק בר' אשר (הוא הגודע בשם רביא בתוס' וה"י תלמיד רש"י). ששמע שרבינו שלמה עשה בתשובותיו שנצרך לומר ולדלוקו שינא:

שאלות ותשובות מהר"ח אור זרוע (הוא בן של רבינו יצחק אור זרוע) בס"י מ"ה הביא תשובה מרש"י העלמה שנתקדשה

לאיש ושניהם היו אנוסים כו' ובסוף חתם שלמה בר' יצחק:

אור זרוע קצור הוא ניב מריח אור זרוע (הובא מירש"ל בנחלת שד"ל צד 45) (ביק 43) השיב רש"י ז"ל אשה שלא הוכר בה מום בכית אביה ומשנכנסה לרשותו נולדו בה. אין לו עליה טענת מומין: (שם בי"ט 9) בענין שבועה כך השיב רש"י וצ"ל: (שם סנהדרין 43) כתב בתשובה דאין צריך לומר אתם עדיי: (שם חולין 183) רבינו שלמה בתשובותיו פסק דלית הלכתא כשמואל:

הגהות מיימוניות (ה' מאכלות אסורות פ"א) הביא פירש"י בתשובות הנאונים. התשובת רבינו מאיר מרומנובורק (הוא מהר"ם בר' ברוך) (נפטר י"ט אייר שנת ה'ה"א) היא ניב ולא נתן לקבורה עד ד' אייר היא

סיו ונקבר בוורמיוזא) בשו"ת שלו דפוס פראנס ס"י ר' הביא ומהר"ר יעקב ראה בתשובת רש"י שאין לחלק בין מניקה לשאינה מניקה משום גזירה. ולעיל הבאתי כי הובא גם בא"ו ח"א ס"י תס"ג בשם תשובת רש"י: (שם ס"י תניז) השיב רש"י על היבמה שנפלה לפני יבם משומד צריכה הליצה כו'. ובסופו חתם שלמה בר' יצחק: (שם ס"י תקס"ט) שנשאל לו על אשה שעשתה שליח לקבל גיפה ונתעצל השליח בשליחית כו' ובסופו חתם שלמה בר' יצחק. וזה הובא גם במדרכי חולין ס"י שס"ז: (שם ס"י ת"ת) שאלה בענין משומד ובסוף חתם שלמה בר' יצחק: (שם ס"י תתמ"ה) ס"ים וכן פסק רש"י בתשובה: (שם ס"י תתנ"ג) שאלה לרש"י אשת ראובן צועקת כו' וחתם שלמה בר' יצחק. והובא בכרכי יוסף אבן העזר ס"י ב':

עוד בתשובת מהג"ל דפוס לבוב שנת כתיב. ס"י ק"ג הביא תשובת רש"י עברייך שעבר על גזירת ציבור כו'. והתשובה הובאה במדרכי שבועות ס"י תשנ"ה כמו שהבאתי להלן:

עוד שם ס"י ק"ד ועל אותו ששמע ציבור משמשין ובאין לגזור גזירתם כו' גם זה הבאתי בשם המדרכי:

ספר ארחות חיים לרבינו אהרן הכהן מלוניל הביא בספרו חרבה פעמים דברים בשם הרי"ש (הוא רבינו שלמה) אבל הביא גם מתשובותיו כמו:

(בחי' ה' תפלת ערבית ס"י ד') והרי"ש ז"ל כתב בתשובה ויראו עינינו אסור לאומרה כל עיקר לפי שאינה כתובה בחלמוד והוי בריכה לבטלה:

(י"ט ה' שבת ס"י ע"ד) וכתב הרי"ש ז"ל בתשובה כו':

(שם שם ס"י ש"מ) כתב הרי"ש ז"ל בתשובה שאלה כו':

(י"ט דין היין לקידוש ס"י כ"ב) והרי"ש ז"ל כתב בתשובת שאלה כו':

(ה' המץ ומצה ס"י צ') וכן פסק הרי"ש ז"ל בתשובה שהשיב לר' שמעיה ז"ל

ה' ערבי פסחים ס"י י"א) פסק הרי"ש ד"ל אדם הקונה שה לא יאמר זה לפסח כו' וסיים בתשובת שאלה:

(ה' סדר תפלת ר"ה ס"י נ"ג) הביא וז"ל יש גדולים שאומרים זמן כליל שני כו' רש"י מצא בתשובת במחזור וויטרי שיש לומר זמן ביום שני של ר"ה כו', וכן הובא זה בכל בו ה' ר"ה ס"י ס"ד ושם הובא מיהו ריש ז"ל מצא בתשובות במחזור וויטרי שיש לומר זמן ביום שני של ר"ה כו' ובעל הכל בו הביא הרבדים מן ארחות חיים עם הפעות, ורש"י לא מצא בתשובת במחזור וויטרי, רק צ"ל ורש"י ז"ל נמצא בתשובות במחזור וויטרי ז"ל במחזו נמצא תשובות מרש"י, והוא במחזו ס"י ש"כ (צד 356) הובא ליקושים מנאונים ותשובת רבינו שלמה והובא בשמו לומר זמן ביום שני של ר"ה וכן נוהגין אנו במקומינו ובכל המקומות שעבר כו' ובסוף סיים וצריך לומר בו זמן וחתום שלמה ב"ר יצחק, ועיין בהרא"ש ר"ה ס"ד ס"י י"ד שהביא שם תשובות רש"י, וכן הובא התשובה בטור ס"י ת"ה, ועיין בפרדס ס"י קס"ה.

(ה' לולב ס"י ל"ד) נשאלה אל הרי"ש ז"ל מי שאין לו לולב כו' :
(ה' חנוכה ס"י י"ג) כתב הרי"ש ז"ל בתשובה מי שלא הדליק בלילה א' מכל הלילות שום אינו מדליק שכבר הוא דהוי :

(ה' פורים ס"י כ"ז) תשובת שאלה אל הרי"ש ז"ל פעם אחת באת אשה ושאלה לפני הרי"ש ז"ל שהיא רוצה לרכוב אחרי השלטון אם יכולה לאכול היום ולהתענות למחר והשיב כו', וכן הובא זה בכל בו ה' פורים ס"י מ"ה :

(ח"ב ה' קדושין ס"י י"ג) תשובה שאלה לרש"י ז"ל הנני ההתום משיב לשואלני על דבר הקדושין מהעלמה שנתקדשה ושניהם ה' אנוסים כו' וחתום שלמה ב"ר יצחק, (שם ס"י מ"ז) כתב הרי"ש ז"ל בתשובת שאלה כו' :

(שם ס"י כ"א) מעשה בחתן כו' ושאלני להרי"ש ז"ל כו' והשיב כו' :

(שם ה' גיטין ס"י א') שאלה אל הרי"ש ז"ל יוסף ששנה שם אביו בנט כו' ובסוף חתם שלמה ב"ר יצחק :

(שם ס"י ב') שאלה לרי"ש ז"ל המגרש ארוסתו כו' :

(ה' מהרת כלים ס"י ב') תשובת שאלה לרי"ש ז"ל על ה"ן ששאלת :

(שם ס"י ה') וכן כתב הרי"ש בתשובת שאלה :

(ה' איסורי מאכלות ס"י י"ד) הרי"ש ז"ל כתב בתשובה כו' :

כך בו נמצאים הרבה פסקי דינים בשם הרי"ש (רש"י) וכלם הם נמצאים בארחות חיים, (בה' פורים ס"י מ"ה) הביא פעם אחת באה אשה אחת ושאלה לפני הרי"ש ז"ל שהיא רוצה לרכוב אחרי השלטון כו' והשיב כו', וזה הבאתי לעיל מן ארחות חיים ה' פורים :

(ה' ר"ה ס"י ס"ד) הביא מיהו ריש ז"ל מצא בתשובות במחזור וויטרי שיש לומר זמן ביום שני של ר"ה כו', עיין לעיל מה שהבאתי מארחות חיים ה' ר"ה ומה שכתבתי שם :

(ה' לולב ס"י ע"א) כך השיב רש"י ז"ל בתשובה אחת במחזור וויטרי אם ב"ד יום ראשון בשעת נטילה סני ליה בברכת שהחיינו שבי"ד ביום ראשון בשעת נטילה, והכוונה תשובת רש"י נמצא במחזור וויטרי :

(ס"י ק"ח) דין ארבע אמות קרקע בהצר מצא רבינו שאלה בתשובת הנאונים מה שכתבין בשטרות ונתתי לו ארבע אמות קרקע בחצר, ומי שאין לו קרקע היאך

כותב בו, הוא לקוח מן הפרסם בלקושים בסוף הספר ניש ע"נ והובא באיסור והיתר
ס"י רצ"ג :

(ס"י ק"ל) דין עכריין, עכריין שעבר על גזירת צבור בו :

(ס"י קלא) דין גזרת צבור וששאלת על מי ששמע צבור ממשמשין עליו לגזור
גזרתם וקפין ונשבע שלא לקיים גזרתם בו, הוא מס' האורה ח"ב ס"י קל"ט, ובאיסור
והיתר ס"י קל"ג, והרבה דינים שאב הא"ח והכל בו מס' האורה, ועיין להלן בשם המרדכי :
רבינו מרדכי ברי' הלל (נפטר ה'א ע') במרדכי ריש פסחים הביא רש"י פירש
בתשובה שמיד כלילה יבטל החמין, ודברי המרדכי נובעים
מהראב"הי מרדכי ב"ק פ"ד שור ישנח ארבעה והמשה (ס"י מ"ה) הביא שאל ה"ר שלמה
את רבינו מאיר אם אמירה דאסמכתא מועלת : בהקדש בו, והשיב רבינו מאיר :
מרדכי ריש הגזול פירש"י בתשובה בו :

בהגהות מרדכי ב"ק הגזול בתרא ס"י כ"ז השיב רש"י על אחד שחירף חבירו
בו, ועיין בתשובת הכמי צרפת ס"י כ"א כאריכות ועיין בתשובת רש"י הובא באוצר
נחמד ח"ב צד 174 :

מרדכי סוף סנהדרין במאמר מופס שטר שלישית הביא בתיספת הריבין נמצא
רש"י היה מחייב לתובע לשלם שכר השלישית בו, ואין ספק שנמצא שם השאלה
והתשובה מרש"י :

מרדכי ב"מ פ' א"זהו נשך מצאתי בשם רש"י אם אדם חולה בו ואין ספק
שהוא בתשובת רש"י :

מרדכי שם שם ס"י של"ה כתב רש"י בתשובה דאסור להלוות לכופר כותי
רבית בו :

שם ס"י של"ה כתב רש"י בתשובה הנמנע ליקח ריבית מישראל בענין זה הרי
זה חסיד שומע :

שם עוד מצאתי בתשובת רש"י דרש"י לישראל למימד לחכמיה ישראל לך
ולזה לי מעות מפלוני ישראל בריבית בו :

מרדכי שבועות פ"ג ס"י תשנה השיב רש"י עכריין שעבר על גזירת הציבור ולא
גידהו הקהל נמנה למנן עשרה וחייב בכל המצות בו, וזה הובא בכל בו ס"י ק"ל וכן
הובא בתשובת מהר"ם ביב דפוס שהו"ל הרה"ג רפינ ראבינאוויץ ס"י ק"ג :

עוד שם הובא ניכ תשובה מרש"י על אותו ששמעו שציבור ממשמשים עליו
לגזור גזירתם ונשבע שלא לקיים גזרתם ואח"כ גזרו עליו אם צריך לקיים אם לאו בו
ובסוף סיים עכ"ל רש"י, הובא בכל בו ס"י קל"א והובא בתשובות הכמי צרפת ס"י
כ"ד ע"ש וכן הובא באוצר נחמד ח"ב צד 178 וכן הובא בתשובת מהר"ם ביב דפוס לבוב
ס"י ק"ד :

עוד שם פ"ו ס"י התקיעה מצאתי תשובת רש"י ראובן משכן הפין לשמעון ושמעון
משכנו ללוי וכן א"ל שמעון ללוי שקיבל אותו משכון מראובן עד אותו הזמן בו.

מרדכי כתובות בפרק הנוחב הביא פסק ראב"ה מעשה אירע שתפשה אלמנה
משלטין וספרים בכחובתה ופסקו רבינו יוסף טוב עלם ורבינו שלמה ברבי יצחק וכן
בעל היג דאם מכרה בו, ובוודאי הוא בתשובה לרש"י :

שם בהגהות מרדכי ריש ס"י רפ"ו הביא מצאתי בס' הפרסם בתשובת רש"י ז"ל
הנבעלת ברצון מן הכותי נאסרה לבעלה בו, וזה לא נמצא בפרסם לפנינו רק הוא

מבוא

בתשובת רש"י ובעל הנהגת המרדכי יכנהו ס' הפרדס. מרדכי גיטין ס"י שס"ז הביא מצאתי תשובת רש"י דל' ששאלתי על האשה שעשתה שליח לקבל גיטה ונתעצל השליח בשליחותו ועשתה שליח אחר כ"ו ובסוף החם שלמה ב"ר יצחק זה הבאתי לעיל גם בשם מהר"ם ב"ב. מרדכי גיטין ס"י שמי"ח בתשובת רש"י ז"ל כתב מעשה באחד שרצה לשלוח גט לאשתו ע"י עכרים כ"ו הובא גם בא"ז ה' גיטין ס"י תשכ"ד: בהנהגות מרדכי גיטין פ"ו הביא ותשובת רש"י כתב כנון אלו דברים שאינן מפורשים כ"ו;

עוד שם ומעשה היה כימי רש"י ז"ל על אשת מומר כ"ו והורה רש"י כ"ו: מרדכי קדושין פ"א הובא תשובה מרש"י ושאלת מומר לע"א שהפקיד מקדון ביד ישראל קרובו ותבעו המומר לאחר זמן ולא רצה להתירו לו ומת המומר כ"ו. וחתם שלמה בר' יצחק:

מרדכי חולין פ"א ס"י תקצ"ד כתב רש"י ז"ל בתשובה על דבר הועפות שהיבאו שחוטין ביד הכותי בלא סימן כ"ו:

שם פ"ג ס"י תרמ"ג אמר שמואל קישות שהתלע באיביה כ"ו רש"י פסק בתשובות דלית הלכתא כשמואל כ"ו:

שם ר"ש צ"ד ס"י תרמ"ז וכ"כ רש"י בתשובותיו כ"ו: שם ר"ש פ"ז ס"י תרנ"ח השיב ר' יצחק בר' יהודה לרש"י על ירכי החיות מצוה לנקרן כ"ו. התשובה הובאה בחושש מטמונים ס"י י"ג ושם הוא תשובת ר' יצחק הלוי והתליף ר' יצחק הלוי עם ר' יצחק בר' יהודה. התשובה הובאה גם בכ"י מור י"ד ס"י סיה כהויתתה וכלשונה ממש:

עוד שם ס"י תרע"ב פירש"י בתשובותיו הרבא קאמר אליבא דרבנן דאמרי מין במינו בששים כ"ו:

שם פ"ח ס"י תרפ"ז נשאל לרש"י על כף שנאסרה ע"י שתחכוה בתבשיל כ"ו: שם ס"י ת"ש כתב רש"י בתשובתו בכ"ד שנמצאת במלויתא: שם ס"י תשי"א ופסק רש"י דשפודין דידן לעולם אסור כ"ו: שם ס"י תשכ"ה זה אירע בביתו של רש"י והתיר וכן כתב רבינו שמעיה בן בתו. שהוא עצמו שאל לרש"י והתיר כ"ו:

שם ר"ש פ"ז ס"י תשל"ו השיב רש"י ז"ל ששאלתם על הורוע והלחיים והקיבה למה לא נהנו ליתנם בזמן הזה אף בחוצה לארץ כ"ו. תשובת רש"י כ"ו וכן הובא בא"ז היא ס"י תע"ט:

שם בהנהגות מרדכי ר"ש פ"ג ז"ל רש"י אונא הסמוכה באומא מעשה בא לידו ושאלתי את מורי הרב יעקב בר' יקר והתיר לי כ"ו: עוד .ס"י תשל"ט וכן משמע מתשובת רש"י:

עוד שם ס"י תשנ"ג מצאתי תשובת רש"י ז"ל בשם ר"י סגן ליהי דהא דאמר בש"ר בחלב במשהו. ה"ט שנתערב חתיכה בהתיכות ומשום דבר שבמנין כ"ו:

מרדכי ע"ז ס"ב בהנהגה. ורש"י השיב לו דאין חלוק בין חביות שלנו לחביות שלהם: עוד שם פ"ה וכן מצאתי בתשובת רש"י בענין מאני דקונאי:

עוד שם ובתשובת רש"י נמצא בענין טבילת כלי זכוכית ירא שמים יטביל עמהם כלי חרס:

הראב"ן (רבינו אליעזר ב"ר נתן) הביא הרכה פעמים את רש"י הן בסידוש הן ברמז. והביא גם תשובותיו כמו בס"י ק"ז שאלה לפני רבינו שלמה ז"ל ותשובתו:

ובסיי רמיב ובתשובת רבינו שלמה מצאתי, וכן סיי שיה תשובת רבינו שלמה נייע, עוד דף קל"ז ב' דברתי בה בתשובת רבינו שלמה. כאשר כתב אלי הרה"ג המוסלני בתורה מוהר"ר שלום אלבעק בווארשוי מכין הוא את הספר היקר הזה לרפוס עם הערות ובאורים ועם מבוא בראשו, ובקירוב נזכה לאורו:

אלה הדברים אשר ראיתי להקדים ולשימם בראש הספר, ואקוה כי ימצאו דברי חן בעיני גדולי ישראל, והיה זה שכר לעבודתי אשר עבדתי בנייעות רב, ואני תפלה יהיה ה' עמרי לתמכני כימין עזו להחל ולסיים עוד יתר ספרי הנשר הנדול רשיי ז"ל אשר לשמו ולזכרו תאות נפש כל דורשי תורה, ולהוציאם לאור עולם אמן:
